גיטין

עין יעקב

geulaquiz.com

פרק א

א גיטין פרק א - א [שָׁלַח לֵיהּ רַבִּי אֶבְיָתָר לְרַב חִסְדָּא: גִּטִּין הַבָּאִין מִשָּׁם לְכָאן, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר: ״בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם״ וְכוּ׳]. אָמַר רַב יוֹסֵף: מַאן לֵימָא לָן דְּרַבִּי אֶבְיָתָר בַּר סַמְכָא הוּא? (דהא שלח) [וְעוֹד, הָא אִיהוּ דְּשָׁלַח] לֵיהּ לְרַב יְהוּדָה: בְּנֵי אָדָם הָעוֹלִים מִשָּׁם לְכָאן, הֵם קְיֵימוּ בְּעַצְמָן: (יואל ד׳:ג׳) ״וַיִּתְּנוּ הַיֶּלֶד בַּזּוֹנָה, וְהַיַּלְדָּה מָכְרוּ בַיַּיִן וַיִּשְׁתּוּ״. וְכָתַב לֵיהּ בְּלָא שִׁרְטוּט. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: שְׁתַּיִם כּוֹתְבִין, שָׁלֹשׁ, אֵין כּוֹתְבִין. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: שָׁלֹשׁ כּוֹתְבִין, אַרְבַּע, אֵין כּוֹתְבִין. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: אַטוּ כָּל דְּלָא יָדַע הָא דְּרַבִּי יִצְחָק, לָאו גַּבְרָא רַבָּה הוּא? בְּשִׁלְמָא, מִלְּתָא דְּתַלְיָא בְּסָבָרָא, לְחַיֵּי! הָא, גְּמָרָא הִיא, וּגְמָרָא לָא שְׁמִיעַ לֵיהּ. וְעוֹד, הָא רַבִּי אֶבְיָתָר הוּא, דְּאַסְכִּים מָרֵיהּ עַל יָדֵיהּ, דִּכְתִיב: (שופטים י״ט:ב׳) ״וַתִּזְנֶה עָלָיו פִּילַגְשׁוֹ״, רַבִּי אֶבְיָתָר אָמַר: זְבוּב מָצָא לָהּ. רַבִּי יוֹנָתָן אָמַר: נִימָא מָצָא לָהּ. וְאַשְׁכְּחֵיהּ רַבִּי אֶבְיָתָר לְאֵלְיָהוּ. אָמַר לֵיהּ: מַאי קָעָבִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? אָמַר לֵיהּ: עָסִיק בְּפִילֶגֶשׁ בַּגִּבְעָה. וּמַאי קָאָמַר? [אָמַר לֵיהּ]: אֶבְיָתָר בְּנִי, כָּךְ הוּא אוֹמֵר, יוֹנָתָן בְּנִי, כָּךְ הוּא אוֹמֵר. אָמַר לֵיהּ: חַסְרוֹשָׁלוֹם, וּמִי אִיכָּא סְפֵיקָא קַמֵּי שְׁמַיָּא? אָמַר לֵיהּ: אִלּוּ וָאִלּוּ דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים הֵן. זְבוּב מָצָא וְלֹא הִקְפִּיד. נִימָא מָצָא וְהִקְפִּיד. אָמַר רַב יְהוּדָה: זְבוּב בַּקֻּעָרָה, וְנִימָא, בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, זְבוּב, מְאִיסוּתָא, וְנִימָא, סַפְּנוּתָא. אִיכָּא דְּאָמְרֵי: אִידֵי וְאִידֵי בַּקֻּעָרָה. זְבוּב, אוֹנְסָא, וְנִימָא, פְּשִׁיעוּתָא.

ב ב אָמַר רַב חִסְדָּא: לְעוֹלָם אַל יַטִּיל אָדָם אֵימָה יְתֵרָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שֶׁהֲרֵי פִּילֶגֶשׁ בַּגִּבְעָה, הִטִּיל עָלֶיהָ בַּעְלָהּ אֵימָה יְתֵרָה, וְהִפִּילָה כַּמָּה רְבָבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל. אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: כָּל הַמַּטִּיל אֵימָה יְתֵרָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, סוֹף הוּא בָּא לִידֵי שָׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת; גִּלּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים וְחִלּוּל שַׁבָּת. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חַנָּה: הָא דְּאָמְרֵי רַבָּנָן, שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים צָרִיךְ אָדָם לוֹמַר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה: עַשַּׂרְתֶּן?! עֵרַבְתֶּן?! הַדְלִיקוּ אֶת הַנֵּר! צָרִיךְ לְמַמְרִינְהוּ בְּנִיחוּתָא, כִּי הֵיכִי דְּלִיקַבְּלוּ מִינֵיהּ. אָמַר רַב אַשִׁי: אֲנָא לָא שְׁמִיעָא לִי הָא דְּרַבָּה בַּר בַּר חַנָּה, וְקַיְּמִתֵּיהּ מִסְּבָרָא. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: לְעוֹלָם אַל יַטִּיל אָדָם אֵימָה יְתֵרָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שֶׁהֲרֵי אָדָם גָּדוֹל הִטִּיל אֵימָה יְתֵרָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְהֶאֱכִילוּהוּ דָּבָר גָּדוֹל, וּמָנוּ? רַבִּי (חנניה) [חֲנִינָא] בֶּן גַּמְלִיאֵל. הֶאֱכִילוּהוּ, סַלָּקָא דַּעְתָּךְ? הַשְׁתָּא בְּהֶמְתָּן שֶׁל צַדִּיקִים, אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵבִיא תַּקָּלָה עַל יָדָם, צַדִּיקִים עַצְמָם, לֹא כָּל שֶׁכֵּן? אֶלָּא בִּקְּשׁוּ לְהַאֲכִילוֹ דָּבָר גָּדוֹל, וּמַאי נִיהוּ? אֲבָר מִן הַחַי.

ג ג שָׁלַח לֵיהּ מַר עוּקְבָא לְרַבִּי אֶלְעָזָר: בְּנֵי אָדָם הָעוֹמְדִים עָלַי, וּבְיָדִי לְמָסְרָם לַמַּלְכוּת, מַהוּ? שְׁרֹטֶט וְכָתַב לֵיהּ: (תהילים ל״ט:ב׳) ״אָמַרְתִּי, אֶשְׁמְרָה דְרָכַי מֵחֲטוֹא בִלְשׁוֹנִי, אֶשְׁמְרָה לְפִי מַחְסוֹם בְּעֹד רָשָׁע לְנֶגְדִּי״, אַף עַל פִּי שֶׁהָרָשָׁע לְנֶגְדִּי, אֶשְׁמְרָה לְפִי מַחְסוֹם. שָׁלַח לֵיהּ: קָא מְצַעֲרֵי לִי טוּבָא, וְלָא מָצִינָא דְּאִיקּוּם בְּהוּ. שָׁלַח לֵיהּ: (תהילים ל״ז:ז׳) ״דּוֹם לַה׳ וְהִתְחוֹלֵל לוֹ״! ״דּוֹם (לו) לַה׳״, וְהוּא יַפִּילֵם (לפניך) [לְךָ] חֲלָלִים חֲלָלִים, הַשְׁכֵּם וְהַעֲרֵב עֲלֵיהֶם לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְהֵם כָּלִים מֵאֲלֵיהֶן. הַדָּבָר יָצָא מִפִּי רַבִּי אֶלְעָזָר, וּנְתָנוּהוּ לְגֶנִיבָא בְּקוֹלָר.

ד ד שָׁלְחוּ לֵיהּ לְמַר עוּקְבָא: זִמְרָא, מְנָא לָן דְּאָסִיר? שְׁרֹטֶט וְכָתַב לְהוּ: (הושע ט׳:א׳) ״אַל תִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל אֶל גִּיל כָּעַמִּים״. וְלִישְׁלַח לְהוּ מֵהָכָא: (ישעיהו כ״ד:ט׳) ״בַּשִּׁיר לֹא יִשְׁתּוּ יָיִן, יֵמַר שֵׁכָר לְשֹׁתָיו״, אִי מֵהַהוּא, חֲוָה אֲמִינָא: הַנֵי מִילֵי זִמְרָא דְּמָנָא, אֲבָל דְּפוּמְּא, שָׁרֵי, קָא מַשְׁמַע לָן! אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בַּר נָתָן לְרַב אַשִׁי: מַאי דִּכְתִיב: (יהושע ט״ו:כ״ב) ״וְקִינָה וְדִימוֹנָה וְעַדְעָדָה״? אָמַר לֵיהּ: מַתְנָתָא דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קָחָשִׁיב. אָמַר לֵיהּ: אַטוּ אֲנָא לָא יָדַעְנָא דְּמַתְנָתָא דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קָחָשִׁיב? אֶלָּא רַב גְּבִיהָה מֵאַרְגִּיזָא אָמַר בָּהּ טַעְמָא: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ קִנְאָה עַל חֲבֵרוֹ וְדוֹמֶם, שׁוֹכֵן עַדְ־עַד, עוֹשֶׂה לוֹ דִּין. אָמַר לֵיהּ: אֶלָּא מֵעַתָּה: (שם) ״וְצִקְלַג וּמַדְמַנָּה וְסַנְסַנָּה״, הָכִי נַמִּי? אָמַר לֵיהּ: אִי הֲוָה רַב גְּבִיהָה מִבֵּי אַרְגִּיזָא הָכָא, הֲוָה אָמַר בָּהּ טַעְמָא. רַב אַחָא מִבֵּי חוֹזָאָה אָמַר בָּהּ הָכִי: כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ צַעֲקַת לְגִימָה עַל חֲבֵרוֹ וְדוֹמֶם, שׁוֹכֵן בַּמְּנָה, עוֹשֶׂה לוֹ דִּין. אָמַר לֵיהּ רֵישׁ גָּלוּתָא לְרַב הוּנָא: כְּלִילָא, מְנָא לָן דְּאָסִיר? אָמַר לֵיהּ: מִדְּרַבָּנָן, דִּתְנַן: בְּפוּלְמוּס שֶׁל אַסְפַּסְיָנוּס גָּזְרוּ עַל עַטָּרוֹת חֲתָנִים, וְעַל הָאֵירוּס. אַדְּהָכִי קָם רַב הוּנָא לְאַפְנוּיֵי, אָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא: קְרָא כְּתִיב: (יחזקאל כ״א:ל״א) ״כֹּה אָמַר ה׳ אֱלֹהִים: הָסִיר הַמִּצְנֶפֶת וְהָרֵם הָעֲטָרָה, זֹאת לֹא זֹאת, הַשָּׁפָלָה הַגְבֵּהַּ, וְהַגְּבֹהָה הַשְׁפֵּיל״. וְכִי מָה עִנְיַן ׳מִצְנֶפֶת׳ אֵצֶל ׳עֲטָרָה׳? אֶלָּא לוֹמַר לְךָ: בִּזְמַן שֶׁהַמִּצְנֶפֶת בְּרֹאשׁ כֹּהֵן גָּדוֹל, עֲטָרָה בְּרֹאשׁ כָּל אָדָם, נִסְתַּלְּקָה מִצְנֶפֶת מֵרֹאשׁ כֹּהֵן גָּדוֹל, נִסְתַּלְּקָה עֲטָרָה מֵרֹאשׁ כָּל אָדָם. אַדְּהָכִי אָתָא רַב הוּנָא, אַשְׁכְּחִינְהוּ דַּהֲווּ יָתְבֵי, אָמַר לְהוּ: הָאֱלֹהִים, מִדְּרַבָּנָן! אֶלָּא חִסְדָּא שְׁמֵךְ וְחִיסְדָּאִין מִילָּךְ. רַבִינָא אַשְׁכְּחֵיהּ לְמַר בַּר רַב אַשִׁי דַּהֲווּ גָּדְלִי כְּלִילָא לִבְרָתֵיהּ. אָמַר לֵיהּ: לָא סָבַר לָהּ מַר: ״הָסִיר הַמִּצְנֶפֶת וְהָרֵם הָעֲטָרָה״? אָמַר לֵיהּ: דּוּמְיָא דְּכֹהֵן גָּדוֹל, בְּגַבְרֵי, [אֲבָל בְּנָשֵׁי, לָא]. מַאי: ״זֹאת לֹא זֹאת״? דָּרַשׁ רַב עַוִירָא, זִימְנִין אָמַר לֵיהּ מִשְׁמֵיהּ דְּרַב אַמֵי, וְזִימְנִין אָמַר לֵיהּ מִשְׁמֵיהּ דְּרַב אַסִי: בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: ״הָסִיר הַמִּצְנֶפֶת וְהָרֵם הָעֲטָרָה״. אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, זֹאת לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהִקְדִּימוּ לְפָנֶיךָ בְּסִינַי ׳נַעֲשֶׂה׳ לִ׳נִשְׁמַע׳? אָמַר לָהֶן: לֹא זֹאת לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהִשְׁפִּילוּ אֶת הַגָּבֹהַּ, וְהִגְבִּיהוּ אֶת הַשָּׁפָל, וְהֶעֱמִידוּ צֶלֶם בַּהֵיכָל?

ה ה דָּרַשׁ רַב עֲוִירָא, זִימְנִין אָמַר לָהּ מִשְׁמֵיהּ דְּרַב אַמִּי וְזִימְנִין אָמַר לָהּ מִשְׁמֵיהּ דְּרַב אַסִּי: מַאי דִּכְתִיב: (נחום א) ״כֹּה אָמַר ה׳: אִם שְׁלֵמִים, וְכֵן רַבִּים. וְכֵן נָגוֹז וְעָבַר״ וְגוֹ׳. אִם רוֹאֶה אָדָם שֶׁמְּזוֹנוֹתָיו מְצֻמְצָמִין, יַעֲשֶׂה מֵהֶם צְדָקָה, וְכָל־שֶׁכֵּן כְּשֶׁהֵם מְרֻבִּים. מַאי ״וְכֵן נָגוֹז וְעָבַר״? תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כָּל הַגּוֹזֵז מִנְכָסָיו וְעוֹשֶׂה מֵהֶם צְדָקָה, נִצּוֹל מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם. מָשָׁל לִשְׁתֵּי רְחֵלוֹת שֶׁהָיוּ עוֹבְרוֹת בַּמַּיִם, אַחַת גְּזוּזָה וְאַחַת שֶׁאֵינָהּ גְּזוּזָה; גְּזוּזָה עָבְרָה, שֶׁאֵינָהּ גְּזוּזָה לֹא עָבְרָה. (נחום א) ׳וְעִנּוּתֵךְ׳, אָמַר מַר זוּטְרָא: אֲפִלּוּ עָנִי הַמִּתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה יַעֲשֶׂה צְדָקָה. (שם) ׳לֹא אַעֲנֶךָּ עוֹד׳, תָּנֵי רַב יוֹסֵף: שׁוּב אֵין מַרְאִין לוֹ סִימָנֵי עֲנִיּוּת.

ו [רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: בִּנְהָרוֹת דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, דִּכּוּלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי, אֶלָּא] כִּי פְּלִיגִי בַּיָּם הַגָּדוֹל, דְּתַנְיָא: אֵיזֶהוּ ׳אֶרֶץ׳ וְאֵיזֶהוּ ׳חוּץ־לָאָרֶץ׳? כָּל שֶׁשּׁוֹפֵעַ וְיוֹרֵד מִטּוּרֵי אַמָּנוֹן וְלִפְנִים, אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. מִטּוּרֵי אַמָּנוֹן וְלַחוּץ, חוּץ לָאָרֶץ. וְהַנִּסְּפִין שֶׁבַּיָּם, רוֹאִין אוֹתָן כְּאִלּוּ חוּט מָתוּחַ עֲלֵיהֶם מִטּוּרֵי אַמָּנוֹן עַד נַחַל מִצְרַיִם, מִן הַחוּט וְלִפְנִים, אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִן הַחוּט וְלַחוּץ, חוּץ לָאָרֶץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁכְּנֶגֶד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חֲרֵי הוּא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: (במדבר ל״ד:ו׳) ״וּגְבוּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל, וּגְבוּל זֶה יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל יָם״. [וְהַנִּסְּפִין שֶׁבַּצְּדָדִין, רוֹאִין אוֹתָן כְּאִלּוּ חוּט מָתוּחַ עֲלֵיהֶן מִקַּפְּלוֹרְיָא וְעַד יָם אוֹקְיָנוּס, וּמִנַּחַל מִצְרַיִם וְעַד יָם אוֹקְיָנוּס, מִן הַחוּט וְלִפְנִים, אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. מִן הַחוּט וְלַחוּץ, חוּץ לָאָרֶץ].

ז תַּנְיָא: כְּשֶׁנֶּאֶמְרוּ דְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי יוֹסֵי, קָרָא עָלָיו הַמִּקְרָא הַזֶּה: (משלי כ״ד:כ״ו) ״שְׂפָתַיִם יִשָּׁק מֵשִׁיב דְּבָרִים נְכֹחִים״.

ח רַבִּי אַחַאי בְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה, הֲוָה לֵיהּ אִיסְפְּקָא דְּכַסְפָּא בִּנְהַרְדְּעָא, אָמַר לֵיהּ לְרַבִּי דּוֹסְתָּאִי בְּרַבִּי יַנַּאי וּלְרַבִּי יוֹסֵי בַּר כִּיפַּר: בַּהֲדֵי דְּאַתִּיתוּ, אַתְיוּהָ נִיהֲלִי. אָזוּל יְהֵבֵי נִיהֲלַיְהוּ. אֲמְרֵי לְהוּ: נְקֵנֵי מִינַיְכוּ. אֲמְרֵי לְהוּ: לָא. אֲמְרֵי לְהוּ: אַהֲדְרֵי נִיהֲלָן. רַבִּי דּוֹסְתָּאִי בְּרַבִּי יַנַּאי אָמַר לְהוּ: אִין. רַבִּי יוֹסֵי בַּר כִּיפַּר אָמַר לְהוּ: לָא. הֲווּ קָא מְצַעֲרוּ לֵיהּ: אָמְרוּ לֵיהּ: חָזֵי מַר הֵיכִי קָא עָבִיד. אָמַר לְהוּ: טַב רָמוּ לֵיהּ. כִּי אַתּוּ לְגַבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ: חָזֵי מַר, לָא מִסְתַּיְיהּ דְּלָא סַיְּעָן, אֶלָּא אָמַר לְהוּ נַמִּי: ״טַב רָמוּ לֵיהּ״. אָמַר לֵיהּ: אַמַּאי תַּעֲבִיד הָכִי? אָמַר לֵיהּ: אוֹתָם בְּנֵי אָדָם, הֵם אַמָּה וְכוֹבָעָן אַמָּה וּמְדַבְּרִים מֵחֲצִיָּהֶם, וּשְׁמוֹתֵיהֶם מְבֻהָלִים: ׳אַרְדָּא׳, וְ׳רַאטָא׳, וּ׳פִּילִי בְּרִישׁ״. אוֹמְרִים כְּפִתּוּ! כּוֹפְתִין, אוֹמְרִים הָרְגוּ! הוֹרְגִין, אִלּוּ הָרְגוּ לְדוֹסְתָּאִי, מִי נָתַן לְיַנַּאי אַבָּא, בַּר כְּמוֹתִי? אָמַר לֵיהּ: בְּנֵי אָדָם הַלָּלוּ קְרוֹבִים לַמַּלְכוּת הֵם? אָמַר לֵיהּ: הֵן. יֵשׁ לָהֶם סוּסִים וּפְרָדִים, שָׁרָצִים אַחֲרֵיהֶם? אָמַר לֵיהּ: הֵן. אָמַר לֵיהּ: אִי הָכִי, שַׁפִּיר עָבַדְתְּ.

פרק ב

א **גיטין פרק ב** - ו רַבָּה בַּר בַּר חַנָּה חָלַשׁ, עוּל לְגַבֵּיהּ רַב יְהוּדָה וְרָבָה לְשִׁיוּלֵי בֵּיהּ, בָּעוּ מִינֵיהּ: שְׁנַיִם שֶׁהֵבִיאוּ גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם וְכוּ׳. אַדְּהָכִי אֲתָא הַהוּא חַבָּרָא, שָׁקְלָהּ לִשְׁרָגָא מִקַּמֵּיהּ, אָמַר: רַחֲמָנָא, אוֹ בְּטוּלָא דְּבַר עֲשָׂו. לְמֵימְרָא דְּרוֹמָאֵי מַעֲלוּ מִפָּרְסָאֵי? וְהָתַנְיָא רַבִּי חִיָּא: מַאי דִּכְתִיב: (איוב כ״ח:כ״ג) ״אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ, וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ״, יוֹדֵעַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּישְׂרָאֵל, שֶׁאֵין יְכוֹלִין לְקַבֵּל גְּזֵרַת רוֹמִיִּים, עָמַד וְהִגְלָה אוֹתָם לְבָבֶל. לָא קַשְׁיָא, הָא, מִקַּמֵּי דְּנִיתוּ חַבְרֵי לְבָבֶל, הָא, לְבָתַר דְּאַתּוּ חַבְרֵי לְבָבֶל.

ב תַּנְיָא: חֲרֵי שֶׁהָיָה צָרִיךְ לִכְתֹּב אֶת הַשֵּׁם, וְנִתְכַּוֵּן לִכְתֹּב ׳יְהוּדָה׳, וְטָעָה וְלֹא הִטִּיל בּוֹ דָּלֶ״ת, מַעֲבִיר עָלָיו קוֹלְמוֹס וּמְקַדְּשׁוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַשֵּׁם מִן הַמֻּבְחָר.

פרק ג

א **גיטין פרק ג** - מַתְנִיתִין. שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פַּרְטָא לִפְנֵי חֲכָמִים, וְקִיְּמוּ אֶת דְּבָרָיו: עַל עִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ כַּרְקוֹם, וְעַל הַסְּפִינָה הַמִּטָּרֶפֶת בַּיָּם, וְעַל הַיּוֹצֵא לְדִין, שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת קַיָּמִין. אֲבָל עִיר שֶׁכְּבָשׁוּהָ [כַּרְקוֹם, וּסְפִינָה שֶׁאָבְדָה בַּיָּם, וְהַיּוֹצֵא לֵהָרֵג, נוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חָמְרֵי חַיִּים וְחָמְרֵי מֵתִים; בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן, וּבַת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה].

ב ז ״וַיְהִי כִּזְרֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ, וַיְמַן אֱלֹהִים רוּחַ קָדִים חֲרִישִׁית״ (יונה ד׳:ח׳). מַאי ׳חֲרִישִׁית׳? אָמַר רַב יְהוּדָה: בְּשָׁעָה שֶׁמְּנַשֶּׁבֶת, עוֹשָׂה תְּלָמִים תְּלָמִים בַּיָּם. אָמַר לוֹ (רבא) [רַבָּה]: אִי הָכִי, הַיְנוּ דִּכְתִיב: (שם) ״וַתֵּךְ הַשֶּׁמֶשׁ עַל רֹאשׁ יוֹנָה, וַיִּתְעַלָּף״. אֶלָּא אָמַר (רבא) [רַבָּה]: בְּשָׁעָה שְׁמְּנַשֶּׁבֶת, מְשַׁתֶּקֶת כָּל הָרוּחוֹת מִפָּנֶיהָ. [וְהַיְנוּ דִּכְתִיב]: (איוב ל״ז:י״ז) ״אֲשֶׁר בְּגָדֶיךָ חַמִּים בְּהַשְׁקֵט אֶרֶץ מִדָּרוֹם״. אָמַר רַב תַּחְלִיפָא בַּר רַב חִסְדָּא, אָמַר רַב חִסְדָּא: אֵימָתַי בְּגָדֶיךָ חַמִּים? בְּשָׁעָה שֶׁהַשְׁקִיט אֶרֶץ מִדָּרוֹם, שְׁבְּשָׁעָה שְׁמְּנַשֶּׁבֶת, מְשַׁתֶּקֶת כָּל הָרוּחוֹת מִפָּנֶיהָ. רַב הוּנָא וְרַב חִסְדָּא הֲווּ יָתְבֵי, חָלִיף וְאָזִיל גְּנֵיבָא עֲלַיְהוּ. אָמַר חַד לְחַבְרֵיהּ: נִיקוּם מִקַּמֵּיהּ, [דְּבַר אוֹרָיְן הוּא]. אָמַר לֵיהּ אִידָךְ: מִקַּמֵּי פַּלְגָאָה נִיקוּם? אַדְּהָכִי אֲתָא אִיהוּ לְגַבַּיְהוּ, אָמַר לְהוּ: בְּמַאי עַסְקִיתוּ? אָמְרוּ לֵיהּ: בְּרוּחוֹת. אָמַר לְהוּ: הָכִי אָמַר רַב חָנָן בַּר רָבָא, אָמַר רַב: אַרְבַּע רוּחוֹת מְנַשְּׁבוֹת בְּכָל יוֹם, וְרוּחַ צְפוֹנִית מְנַשֶּׁבֶת עִם כֻּלָּן, שֶׁאִלְמָלֵא כֵּן, אֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֲפִלּוּ שָׁעָה

אַחַת, וְרוּחַ דְּרוֹמִית קָשָׁה מִכֻּלָּן. וְאִלְמָלֵא בֶּן נֵץ מַעֲמִידָהּ, נֶחֱרָב כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ מִפָּנֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם לט) ״הֲמִבִּינְךָ יַאֲבֶר נֵץ, יִפְרֹשׂ כְּנָפָו לְתֵימָן״. רָבָא וְרַב נַחְמָן [בַּר יִצְחָק] הֲווּ יָתְבֵי, הֲוָה חָלִיף וְאָזִיל רַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב, דְּיָתִיב בְּגוּמַרְקָא דְּדַהֲבָא, וּפָרִיס עֲלֵיהּ סַרְבָּלָא דְּכַרְתֵּי. רָבָא אָזַל לְגַבֵּיהּ, רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק לָא אָזַל לְגַבֵּיהּ. אָמַר: דִּילְמָא מֵאִינְשֵׁי דְּבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא נִינְהוּ, רָבָא צָרִיךְ לְהוּ, אֲנָא לָא צְרִיכְנָא לְהוּ. כִּדְחָזָא דְּרַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב הֲוָה, אָזַל לְגַבֵּיהּ, גַּלִּי לְדַרְעֵיהּ, אָמַר: ״שַׁדְיָא נָשִׁיב״, אָמַר (רבא) [רַבָּה]: הָכִי אָמַר רַב: ״אִשָּׁה מַפֶּלֶת בּוֹ״. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: ״אֲפִלּוּ מַרְגָּלִית שֶׁבַּיָּם מַרְקֶבֶת בּוֹ״. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: ״אֲפִלּוּ שְׁכִבַת זֶרַע שֶׁבְּמְעֵי אִשָּׁה מַסְרַחַת בּוֹ״. אָמַר רַב נַחְמָן [בַּר יִצְחָק]: וּשְׁלָשְׁתָּן, מִקְרָא אֶחָד דְּרָשׁוּ: (הושע י״ג:ט״ו) ״כִּי הוּא בֵּין אַחִים יַפְרִיא, יָבוֹא קָדִים רוּחַ ה׳ מִמִּדְבָּר עֹלֶה, וְיֵבוֹשׁ מְקוֹרוֹ״ וְגוֹ׳. ׳יֵבוֹשׁ מְקוֹרוֹ׳, זֶה מְקוֹרָהּ שֶׁל אִשָּׁה. ׳וְיֶחֱרַב מַעְיָנוֹ׳, זֶה שְׁכִבַת זֶרַע שֶׁבְּמְעֵי אִשָּׁה. (שם) ״הוּא יִשְׁסֶה אוֹצַר כָּל כְּלִי חֶמְדָּה״, זוֹ מַרְגָּלִית שֶׁבַּיָּם. אָמַר [רָבָא]: עֲדַי, סוּרָאָה הוּא, דְּדַיְקִי קְרָאֵי. מַאי: ״כִּי הוּא בֵּין אַחִים יַפְרִיא״? אָמַר רָבָא: אֲפִלּוּ שׁוּפְתָא בְּקוּפִּינָא דְּמָרָא רַפְיָא. רַב יוֹסֵף אָמַר: אֲפִלּוּ סִיכְתָּא בְּדַפְנָא רַפְיָא. רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָמַר: אֲפִלּוּ קַנְיָא בְּכוּפְתָּא רַפְיָא.

פרק ד

א **גיטין פרק ד** - ח אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד, בִּשְׁנֵי בַּצָּרֹת, שֶׁהִפְקִיד דִּינָר זָהָב אֵצֶל אַלְמָנָה, וְהִנִּיחָתוּ בְּכַד שֶׁל קֶמַח, וַאֲפָאָתוּ בְּפַת, וּנְתָנָתוּ לְעָנִי. לְיָמִים בָּא בַּעַל הַדִּינָר, וְאָמַר לָהּ: הָבִי לִי דִּינָרִי. אָמְרָה לֵיהּ: יֵהָנֶה סַם הַמָּוֶת בְּאֶחָד מִבָּנַיִךְ שֶׁל אוֹתָהּ אִשָּׁה, אִם נֶהֱנֵית מִדִּינָרֵךְ כְּלוּם. אָמְרוּ: לֹא הָיוּ יָמִים מוּעָטִים עַד שֶׁמֵּת אֶחָד מִבָּנֶיהָ. וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ חֲכָמִים בַּדָּבָר, אָמְרוּ: מַה מִּי שֶׁנִּשְׁבָּע בֶּאֱמֶת כָּךְ, הַנִּשְׁבָּע עַל שֶׁקֶר עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וּמַאי טַעְמָא אִיעַנְשָׁה? דְּאִישְׁתַּרְשִׁי לָהּ מִקּוֹם דִּינָר. וּמַאי ״מִי שֶׁנִּשְׁבָּע בֶּאֱמֶת״? כְּמִי שֶׁנִּשְׁבָּע בֶּאֱמֶת!

ב הַהִיא דַּאֲתָאי לְקַמֵּיהּ דְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא, אָמַר לֵיהּ: מַאי אַעֲבִיד לִיךְ? דְּרַב לָא מַגְבִּי כְּתוּבָּה לְאַרְמַלְתָּא, וְאַבָּא מָרִי לָא מַגְבִּי כְּתוּבָּה לְאַרְמַלְתָּא. אָמְרָה לֵיהּ: הַב לִי מְזוֹנַי. אָמַר לֵיהּ: מְזוֹנוֹת נַמִּי לֵית לִיךְ, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר שְׁמוּאֵל: הַתּוֹבַעַת בְּבֵית־דִּין, אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת. אָמְרָה לֵיהּ: הָפְכוּהָ לְכוּרְסֵיהּ! כְּבֵי תְרֵי עֲבָדָא לִי? הָפְכוּהָ לְכוּרְסֵיהּ וְתִרְצוּהָ וַאֲפִלּוּ הָכִי לָא אִיפְּרַק מֵחוּלְשָׁא.

ג ט אָמַר (שמואל) [עוּלָא]: עֲלוּבָה כַּלָּה שֶׁזָּנְתָה בְּתוֹךְ חֻפָּתָהּ. [אָמַר רַב מָרִי בְּרֵהּ דְּרַבָּת שְׁמוּאֵל: מַאי קְרָא: (שיר השירים א׳:י״ב) ״עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמְסִבּוֹ, נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ״. אָמַר רָבָא: עֲדַיִן חֲבִיבוּתָא הוּא גַּבָּן, דִּכְתִיב: ׳נָתַן׳, וְלָא כְּתִיב: ׳הִסְרִיחַ׳]. אשתשר תָּנוּ רַבָּנָן: הַנֶּעֱלָבִים וְאֵינָן עוֹלְבִים, שׁוֹמְעִין חֶרְפָּתָם וְאֵין מְשִׁיבִים, עוֹשִׂים מֵאַהֲבָה וּשְׂמֵחִים בְּיִסּוּרִים, עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב אוֹמֵר: (שופטים ה׳:ל״א) ״וְאֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבֻרָתוֹ״. [מַאי ׳פְּרוֹסְבּוּל׳? אָמַר רַב חִסְדָּא: פְּרוֹס בּוּלֵי וּבוּטֵי. ׳בּוּלֵי׳, אֵלּוּ עֲשִׁירִים, דִּכְתִיב: (ויקרא כ״ו:י״ט) ״וְשָׁבַרְתִּי אֶת גְּאוֹן עֻזְּכֶם״, וְתָנֵי רַב יוֹסֵף: אֵלּוּ בּוּלָאוֹת שֶׁבִּיהוּדָה. ׳בּוּטֵי׳, אֵלּוּ עֲנִיִּים, דִּכְתִיב: (דברים טו) ״וְהַעֲבֵט תַּעֲבִיטֶנּוּ״].

ד י אָמַר (רבא) [רַבָּה]: בְּהַנֵּי תִּלַת מִילֵּי נַחְתֵּי בַּעֲלֵי בָּתִּים מִנִּכְסֵיהֶם; דְּמַפְקֵי עַבְדֵּיהוּ לְחֵירוּתָא, וּדְסַיְּרֵי נִכְסֵיהוּ בְּשַׁבְּתָא, וּדְקָבְעֵי סְעוּדָתַיְהוּ בְּשַׁבְּתָא בְּעִידָן בֵּי מִדְרָשָׁא, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁתֵּי מִשְׁפָּחוֹת הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם, אַחַת קָבְעָה סְעוּדָתָהּ בְּשַׁבָּת, וְאַחַת קָבְעָה סְעוּדָתָהּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וּשְׁתֵּיהֶן נֶעֱקְרוּ.

ה יא דָּרַשׁ רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: כְּשֵׁם שֶׁהַמְקַדֵּשׁ חֲצִי אִשָּׁה, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, כָּךְ חֶצְיָהּ שִׁפְחָה וְחֶצְיָהּ בַּת חוֹרִין שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. אָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא: מִי דָּמִי? הָתָם, שִׁיֵּר בְּקִנְיָנוֹ, הָכָא, לָא שִׁיֵּר בְּקִנְיָנוֹ! הָדַר אוּקִי רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמוֹרָא עִילּוֹיֵיהּ, וְדָרַשׁ: (ישעיהו ג׳:ו׳) ״וְהַמַּכְשֵׁלָה הַזֹּאת תַּחַת יָדֶךָ״. אֵין אָדָם עוֹמֵד עַל דִּבְרֵי תוֹרָה אֶלָּא אִם כֵּן נִכְשָׁל בָּהֶן. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: הַמְקֻדֶּשׁ חֲצִי אִשָּׁה וְכוּ׳ (והורה כדברי רב חסדא).

ו יב בְּעָתֵיהּ דְּרַב נַחְמָן בָּחֲשָׁן קִידְּרָא בְּיָדֵיהוּ, קַשְׁיָא לֵיהּ לְרַב עִילַּאי, כְּתִיב: (קהלת ז׳:כ״ח) ״אָדָם אֶחָד מֵאֶלֶף מָצָאתִי, וְאִשָּׁה בְּכָל אֵלֶּה לֹא מָצָאתִי״. הָא אֵיכָּא בְּנָתֵיהּ דְּרַב נַחְמָן? גָּרְמָא (ליה) [לְהוּ] מִלְּתָא וְאִישְׁתַּבָּךְ, וְאִישְׁתַּבָּאי אִיהוּ נַמִּי בַּהֲדַיְיהוּ. יוֹמָא חַד הֲוָה יָתִיב גַּבֵּיהּ הַהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה יָדַע בְּלִישָׁנָא דְּצִפּוֹרֵי, אֲתָא עוּרְבָּא וְקָא קָרֵי לֵיהּ, אָמַר לֵיהּ: מַאי קָאָמַר? אָמַר לֵיהּ: ״עִילִּישׁ בְּרַח, עִילִּישׁ בְּרַח״, אָמַר: עוּרְבָּא שַׁקְרָא הוּא וְלָא סָמִיכְנָא עֲלֵיהּ. אַדְּהָכִי אֲתָא יוֹנָה, וְקָא קָרֵיא. אָמַר לֵיהּ: מַאי קָאָמְרָה? אָמַר לֵיהּ: ״עִילִּישׁ בְּרַח, עִילִּישׁ בְּרַח״. אָמַר: כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּיוֹנָה מִתְיַלְּא, שְׁמַע מִינָּהּ: מִיתְרַחִישׁ לִי נִיסָּא, אָמַר: אֵיזִיל אֶחְזֵי בְּנָתֵיהּ דְּרַב נַחְמָן, אִי קַיְימָן בְּהֵימְנוּתַיְהוּ, אַהַדְרִינְהוּ. אָמַר: נָשֵׁי, כָּל מִילֵּי דְּאִית לְהוּ, סָדְרָן לַהֲדָדֵי בְּבֵית הַכִּסֵּא, שַׁמְּעִינְהוּ דְּקָאַמְרִין: עֲדֵי גּוּבְרִין, וּנְהַרְדְּעֵי גּוּבְרִין. נֵימָא לְהוּ לְשַׁבּוּיֵיהוּ: דִּלְרַחֲקִינְהִי מֵהָכָא, דְּלָא לֵיתֵי אִינְשִׁין, וְלִיפְרְקִינָן. קָם עָרַק, אֲתָא אִיהוּ וְהַהוּא גַּבְרָא, לְדִידֵיהּ אִיתְרַחִישׁ לֵיהּ נִיסָּא. עָבַר בְּמַבְרָא, וְהַהוּא גַּבְרָא אַשְׁפְּחוּהָ וְקַטְלוּהָ. כִּי הַדָּרָן וַאֲתָאִין, [אָמַר]: הֲווּ קָא בַּחֲשָׁן קִידְּרָא בְּכִשָּׁפִים.

ז אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ: הַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם שֵׁם רַע, לֹא יַחֲזִיר? וּמִשּׁוּם נֶדֶר לֹא יַחֲזִיר? שֶׁלֹּא יְהוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת בַּעֲרָיוֹת וּבְנְדָרִים. לְפִיכָךְ אוֹמְרִים לוֹ: אֱמֹר לָהּ, הֲרֵי יוֹדַעַת שֶׁמִּשּׁוּם שֵׁם רַע אֲנִי מוֹצִיאֵךְ, וּמִשּׁוּם נֶדֶר אֲנִי מוֹצִיאֵךְ.

ח פִּסְקָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל נֶדֶר שֶׁיָּדְעוּ בּוֹ רַבִּים לֹא יַחֲזִיר. וְשֶׁלֹּא יָדְעוּ בּוֹ רַבִּים יַחֲזִיר. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? דִּכְתִיב: (יהושע ט׳:י״ח) ״וְלֹא הִכּוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי נִשְׁבְּעוּ לָהֶם נְשִׂיאֵי הָעֵדָה״. וְרַבָּנָן? הָתָם, מִי חָלָה עִלּוּיֵהוּ שְׁבוּעָה כְּלָל? כֵּיוָן דְּאָמְרוּ לְהוּ: ״מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאנוּ״, וְלֹא בָּאוּ, לָא חַיְילָה עִלּוּיֵהוּ שְׁבוּעָה כְּלָל. וְהַאי דְּלָא קָטְלִינְהוּ, מִשּׁוּם קִדֻּשַּׁת הַשֵּׁם.

ט יג רֵישׁ לָקִישׁ זַבִּין נַפְשֵׁיהּ לְלוּדְאֵי, שָׁקַל בַּהֲדֵיהּ חַיְתָא, (וגללתא) [וְגַלְגַּלְתָּא]. אָמַר: גְּמִירִי, דְּיוֹמָא בַּתְרָא, כָּל דְּבָעֵי מִינַיְהוּ, עֲבַדֵי לֵיהּ, כִּי הֵיכִי. דְּלֵיחוּל אַדְמֵיהּ. יוֹמָא בַּתְרָא, אָמְרוּ לֵיהּ: מַאי נִיחָא לָךְ? אָמַר לְהוּ: בָּעִינָא מִקְּמָטִינְכוּ וְאוֹתְבִינְכוּ, וְכָל חַד מִינַיְכוּ אֶמְחֵיהּ חַיְתָא וּפַלְגָא. קַמְטִינְהוּ וְאוֹתְבִינְהוּ, וְכָל חַד מִינַיְהוּ, כַּד מַחְיֵיהּ חָדָא חַיְיתָא, נָפַק נְשָׁמָתֵיהּ, חַרְקִינְהוּ לְשִׁינֵיהּ. אָמַר לֵיהּ: אַחוּכֵי קָא מְחַיְכִיתְ בִּי? אַפְתֵּי פַּשׁ לָךְ גַּבֵּי פַּלְגָא דְּחַיְתָא. קַטְלִינְהוּ כּוּלְּהוּ. נָפַק וְאָתָא. [יָתִיב] קָאָכִיל וְשָׁתֵי, אָמְרָה לֵיהּ בְּרָתֵיהּ: לָא בָּעֵית מִידֵּי לְמִזְגָּא עָלַיהּ? אָמַר לָהּ: בִּתִּי, כְּרֵיסִי כָּרֵי. כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ, שָׁבַק קָבָא דְּמוֹרֵיקָא, קָרָא אַנַפְשֵׁיהּ: (תהילים מ״ט:י״א) ״וְעָזְבוּ לַאֲחֵרִים חֵילָם״.

פרק ה

א **גיטין פרק ה** - תַּנְיָא: אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ: הַנִּזְקָקִין שָׁמִין לָהֶם בְּעִדִּית? מִפְּנֵי הַגַּזְלָנִים, וּמִפְּנֵי הַחַמְסָנִים. כְּדֵי שֶׁיֹּאמַר אָדָם: לָמָּה אֲנִי גּוֹזֵל? וְלָמָּה אֲנִי חוֹמֵס? לְמָחָר בֵּית־דִּין יוֹרְדִין לִנְכָסַי, וְנוֹטְלִין שָׂדֶה נָאֶה שֶׁלִּי, וְסוֹמְכִין עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה: (שמות כ״ב:ד׳) ״מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם״.

ב יד הַהוּא אַפּוֹטְרוֹפּוֹס דַּהֲוָה בְּשֶׁבָּבוּתֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר, דַּהֲוָה קָא מַזְבֵּן אַרְעָתָא וְזָבִין עַבְדֵי, וְלָא שַׁבְקֵיהּ רַבִּי מֵאִיר, אַחְזוּ לֵיהּ בְּחֶלְמָא: (אנו) [אֲנִי] לַהֲרֹס וְאַתָּה לִבְנוֹת. וַאֲפִלּוּ הָכִי לָא אַשְׁגַּח. אָמַר: דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין. הַנָּהוּ בֵּי תְּרֵי דְּאִיגְּרִי בְּהוּ שָׁטָן. כָּל בֵּי שִׁמְשֵׁי חֲווּ קָא מִנְצוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי. אִיקְלַע רַבִּי מֵאִיר לְהָתָם, עַכְּבִינְהוּ תְּלָתָא בֵּי שִׁמְשֵׁי, עַד דְּעָבַד לְהוּ שְׁלָמָא. שַׁמְעֵיהּ דְּקָאָמַר: וַי, אַפְקֵיהּ רַבִּי מֵאִיר לַהֲהוּא גַּבְרָא מִבֵּיתֵיהּ.

ג תָּנוּ רַבָּנָן: גָּזַל מָרִישׁ וּבָנָאוֹ בַּבִּירָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מְקַעְקֵעַ כָּל הַבִּירָה כֻּלָּהּ וּמַחֲזִיר מָרִישׁ לְבָעָלָיו. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין לוֹ אֶלָּא דְּמֵי מָרִישׁ בִּלְבַד, מִשּׁוּם תַּקָּנַת הַשָּׁבִין.

ד טו מִשְׁנָה. לֹא הָיָה סִיקָרִיקוֹן בִּיהוּדָה בַּהֲרוּגֵי הַמִּלְחָמָה.

ה טז אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי דִּכְתִיב: (משלי כ״ח:י״ד) ״אַשְׁרֵי אָדָם מְפַחֵד תָּמִיד, וּמַקְשֶׁה לִבּוֹ״ וְגוֹ׳? אַקַּמְצָא וּבַר קַמְצָא חָרוּב יְרוּשָׁלַיִם. אַתַּרְנְגוֹלָא וְאַתַּרְנְגוֹלְתָּא חָרוּב טוּר מַלְכָּא. אַשַּׁקָּא דְּרִיסְפַּק חָרוּב בֵּיתָר. אַקַּמְצָא וּבַר קַמְצָא חָרוּב יְרוּשָׁלַיִם. הַהוּא גַּבְרָא, דְּרַחֲמֵיהּ קַמְצָא, וּבָעַל דְּבָבֵיהּ בַּר קַמְצָא, עָבַד סְעוּדְתָא, אָמַר לֵיהּ לְשַׁמְעֵיהּ: זִיל אַיְתִי לִי קַמְצָא. אָזַל אַיְתֵי לֵיהּ בַּר קַמְצָא. אָתָא, אַשְׁכְּחֵיהּ דַּהֲוָה יָתִיב, אָמַר לֵיהּ: מִכְּדֵי, הַהוּא גַּבְרָא בַּעַל דְּבָבָא דְּהַהוּא גַּבְרָא הוּא, מַאי בָּעֵית הָכָא? קוּם פּוֹק! אָמַר לֵיהּ: הוֹאִיל וַאֲתָאי, שַׁבְקֵן, וְיָהֵיבְנָא לָךְ דְּמֵי מַה דְּאַכִּילְנָא וְשָׁתֵינָא. אָמַר לֵיהּ: לָא! [אָמַר לֵיהּ]: יְהֵיבְנָא לָךְ דְּמֵי פַּלְגָא דִּסְעוּדְתִיךְ. אָמַר לֵיהּ: לָא! [אָמַר לֵיהּ]: יְהֵיבְנָא לָךְ דְּמֵי כּוּלָּהּ סְעוּדְתִיךְ. אָמַר לֵיהּ: לָא! נַקְטֵיהּ בְּיָדֵיהּ, וְאוּקְמֵיהּ וַאֲפְקֵיהּ. אָמַר: הוֹאִיל וַהֲווּ יָתְבֵי רַבָּנָן וְלֹא מִיחוּ בֵּיהּ, שְׁמַע מִינָּהּ: קָא נִיחָא לְהוּ. אִיזִיל, אֵיכוֹל [בְּהוּ] קוּרְצָא בֵּי מַלְכָּא.

ו יז אָזַל אָמַר לֵיהּ לְקֵיסָר: מָרְדוּ בְּךָ יְהוּדָאֵי. אָמַר לֵיהּ: מִי יֵימַר? אָמַר לֵיהּ: שְׁדַר לְהוּ קוּרְבָּנָא, חָזֵית אִי מְקָרְבִין לֵיהּ. אָזַל, שָׁדַר בְּיָדֵיהּ עֻגְלָא תְּלָתָא. בַּהֲדֵי דְּקָאַתְיָא, שָׁדֵי בֵּיהּ מוּמָא בְּנִיב שְׁפָתַיִם, וַאֲמְרֵי לָהּ בְּדוּקִין שֶׁבָּעַיִן, דּוּכְתָּא, דִּלְדִידָן הֲוָה מוּמָא, וּלְדִידְהוּ לָאו מוּמָא הוּא. סָבוּר רַבָּנָן לְקָרוּבֵיהּ מִשּׁוּם שְׁלוֹם מַלְכוּת. אָמַר לְהוּ רַבִּי זְכַרְיָה בֶּן אַבְקִילַס: יֹאמְרוּ, בַּעֲלֵי מוּמִין קָרְבִין לְגַבֵּי מִזְבְּחַ. סָבוּר לְמִיקְטְלֵיהּ, דְּלָא לֵיזִיל וְלֵימָא. אָמַר לְהוּ רַבִּי זְכַרְיָה: יֹאמְרוּ, מַטִּיל מוּם בַּקָּדָשִׁים יֵהָרֵג. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עַנְוָתָנוּתוֹ שֶׁל רַבִּי זְכַרְיָה בֶּן אַבְקִילַס הֶחֱרִיבָה אֶת בֵּיתֵנוּ, וְשָׂרְפָה אֶת הֵיכָלֵנוּ, וְהָגְלִיתָנוּ מֵאַרְצֵנוּ. שָׁדַר עִלּוּיֵהוּ נֵירוֹן קֵיסָר. כִּי קָאַתְיָא, שָׁדָא גִּירָא לְמִזְרָח, אָתָא נָפַל בִּירוּשָׁלַיִם. לְמַעֲרָב, אָתָא נָפַל בִּירוּשָׁלַיִם. לְאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם, אָתָא נָפַל בִּירוּשָׁלַיִם. אָמַר לֵיהּ לִינוּקָא: פְּסֹק לִי פְּסוּקֵיךְ. אָמַר לֵיהּ: (יחזקאל כ״ה:י״ד) ״וְנָתַתִּי אֶת נְקָמָתִי בֶּאֱדוֹם בְּיַד עַמִּי יִשְׂרָאֵל״ וְגוֹ׳. אָמַר: קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לַחֲרוּבֵי בֵּיתֵיהּ, וּבָעֵי לְכַפּוּרֵי יָדֵיהּ בְּהַהוּא גַּבְרָא. עָרַק וְאָזַל וְאִיגַּיֵּיר, וְנָפַק מִינֵיהּ רַבִּי מֵאִיר.

ז יח שִׁדְּרֵיהּ עִילּוּיֵהוּ לְאַסְפַּסְיָנוּס קֵיסָר, אָתָא, צָר עָלַהּ תְּלַת שְׁנֵי. הֲווּ בָּהּ הַנָּהוּ תְּלָתָא עַתִּירֵי; נַקְדִּימוֹן בֶּן גּוּרְיוֹן וּבֶן כַּלְבָּא שָׁבוּעַ וּבֶן צִיצִית הַכֶּסֶת. נַקְדִּימוֹן בֶּן גּוּרְיוֹן, שְׁנָקְדָה לוֹ חַמָּה [בַּעֲבוּרוֹ]. בֶּן כַּלְבָּא שָׁבוּעַ, שֶׁכָּל הַנִּכְנָס לְבֵיתוֹ כְּשֶׁהוּא רָעֵב כְּכֶלֶב, יוֹצֵא כְּשֶׁהוּא שָׂבֵעַ. בֶּן צִיצִית הַכֶּסֶת, שֶׁהָיְתָה צִיצָתוֹ

נִגְרֶרֶת עַל גַּבֵּי כְּסָתוֹת. אִיכָּא דְּאָמְרִי: שֶׁהָיְתָה כִּסְתּוֹ מֻשָּׁלֶת בֵּין גְּדוֹלֵי רוֹמִי. חַד אָמַר לְהוּ: אֲנָא זַיְינָא לְהוּ בְּחִטֵּי וְשַׂעֲרֵי. וְחַד אָמַר לְהוּ: בִּדְחַמְרָא [וּמִלְחָא] וּמִשְׁחָא. וְחַד אָמַר לְהוּ: בִּדְצִיבֵי. וְשַׁבְּחוּ רַבָּנָן לִדְצִיבֵי, דְּרַב חִסְדָּא, כָּל אַקְלִידֵי הֲוָה מָסַר לְשַׁמְעֵיהּ, בַּר מִדְּצִיבֵי, דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: אַכַּלְבָּא דְּחִטֵּי, בָּעֵי שִׁתִּין אַכַּלְבֵּי דְּצִיבֵי. הֲוָה לְהוּ לְמֵיזַן עֲשָׂרִים וְחַד שַׁתָּא. הֲווּ בְּהוּ הַנְהוּ בִּירְיוֹנֵי, אָמְרוּ לְהוּ רַבָּנָן: נֵיפּוֹק וְנַעֲבִיד שְׁלָמָא בַּהֲדַיְיהוּ. לֹא שָׁבְקִינְהוּ. אֲמְרִי לְהוּ: נֵיפּוֹק וְנַעֲבִיד קְרָבָא בַּהֲדַיְיהוּ. אֲמְרִי לְהוּ רַבָּנָן: לָא מִסְתַּיְיעָא מִלְּתָא. קָמוּ קָלַנְּהוּ לְהַנְהוּ אַמְבְּרֵי דְּחִטֵּי וְשַׂעֲרֵי, וַהֲוָה כַּפְנָא.

ח יט מַרְתָּא בַּת בַּיְתוּס, עַתִּירְתָּא דִּירוּשְׁלֵם הַוְיָא, שָׁדַרְתֵּיהּ לִשְׁלוּחָהּ, אֲמְרָה לֵיהּ: זִיל אֵיתִי לִי סְמִידָא! אַדְאָזַל, אִיזְדַּבַּן. אָתָא אָמַר לָהּ: סְמִידָא לֵיכָּא, חִיוָרְתָּא אִיכָּא. אֲמְרָה לֵיהּ: זִיל אֵיתִי לִי! אַדְאָזַל, אִיזְדַּבַּן. אָתָא וְאָמַר לָהּ: חִיוָרְתָּא לֵיכָּא, גּוּשְׁקָרָא אִיכָּא. אֲמְרָה לֵיהּ: זִיל אֵיתִי לִי! אַדְאָזַל אִיזְדַּבַּן. אָתָא וְאָמַר לָהּ: גּוּשְׁקָרָא לֵיכָּא, קְמְחָא דְּשַׁעֲרֵי אִיכָּא. אֲמְרָה לֵיהּ: זִיל אֵיתִי לִי! אַדְאָזַל, אִיזְדַּבַּן. הֲוָת שְׁלִיפָא מְסָאנָא, אֲמְרָה: אֵפּוֹק וְאֶחֱזֵי אִי מַשְׁכְּחָנָא מִידֵּי לְמֵיכַל. אֶתִיב לָהּ פַּרְתָּא בְּכַרְעָא וּמֵתָה. קָרֵי עֲלָהּ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: (דברים כ״ח:נ״ו) ״הָרַכָּה בְךָ וְהָעֲנֻגָּה״ וְגוֹ׳. אִיכָּא דְּאָמְרִי: גְּרוֹגֶרֶת דְּרַבִּי צָדוֹק אָכְלָה וְאִיתְּנִיסָא וּמֵתָה. דְּרַבִּי צָדוֹק יָתִיב אַרְבְּעִין שְׁנִין בְּתַעֲנִיתָא דְּלֹא לִיחְרוֹב יְרוּשְׁלֵם. כִּי הֲוָה אָכִיל מִידֵּי, הֲוָה מִתְחֲזֵי מֵאִבְרָאֵי, וְכִי הֲוָה בָּאֵרִי, מַיְתֵי לֵיהּ גְּרוֹגָרוֹת, מַיֵּין מַיְיהֵי וְשָׁדֵי לְהוּ. כִּי הֲוָה קָא נָיְחָא נַפְשֵׁהּ, אַפֵּיקְתֵּהּ לְכָל דַּהֲבָא וְכַסְפָּא, שָׁדְיֵיהּ בְּשׁוּקָא, אָמְרָה: הַאי, לְמַאי מִיבָּעֵי לִי? הַיְינוּ דִּכְתִיב: (יחזקאל ז׳:י״ט) ״כַּסְפָּם בַּחוּצוֹת יַשְׁלִיכוּ״.

ט כ אַבָּא סִיקָרָא, רֵישׁ בִּרְיוֹנֵי דִּירוּשְׁלֵם, בַּר אַחְתֵּיהּ דְּרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הֲוָה, שָׁלַח לֵיהּ: תָּא בְּצִינְעָא לְגַבָּאי. אָתָא, אָמַר לֵיהּ: עַד אֵימַת עַבְדִּיתוּ הָכִי, וְקָטְלִיתוּ לֵיהּ לְעָלְמָא בְּכַפְנָא? אָמַר לֵיהּ: מַאי אֵיעָבִיד? דְּאִי אֲמִינָא לְהוּ מִידֵּי, קָטְלוּ לִי. אָמַר לֵיהּ: חָזֵי לִי תַּקָּנְתָּא לְדִידִי, דְּאֵיפּוֹק, אֶפְשָׁר דַּהֲוֵי הַצָּלָה פּוּרְתָּא. אָמַר לֵיהּ: נָקִיט נַפְשָׁךְ בְּקִצְיֵרִי, וְלֵיתוּ כּוּלֵי עָלְמָא וְלִישַׁיְילוּ בָּךְ. וְאֵיתֵי מִידֵּי סָרְיָא וְאַגְנֵי גַּבָּךְ. וְלֵימְרוּ דְּנַח נַפְשֵׁיהּ. וְלֵיעַיְילוּ בָּךְ תַּלְמִידָךְ, וְלָא לֵיעוֹל בָּךְ אִינַשׁ אַחֲרִינָא. דְּלָא לִרְגְשׁוּן בָּךְ דְּקָלִיל אַתְּ. דְּאִינְהוּ יָדְעֵי, דְּחַיֵּיא קָלִיל מִמֵּיתָא. עָבִיד הָכִי. נְכַנַס בּוֹ רַבִּי אֶלִיעֶזֶר מִצַּד אֶחָד, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִצַּד אֶחָד. כִּי מָטוּ לְפִיתְחָא, בָּעוּ לְמִדְקָרֵיהּ, אָמַר לְהוּ: יֹאמְרוּ, רַבָּן דָּקְרוּ. בָּעוּ לְמֵידְחְפֵיהּ, אָמַר לְהוּ: יֹאמְרוּ, רַבָּן דָּחֲפוּ. פָּתְחוּ לֵיהּ בָּבָא, נָפַק. כִּי מָטָא לְהָתָם, אָמַר: שְׁלָמָא עֲלָךְ מַלְכָּא, שְׁלָמָא עֲלָךְ מַלְכָּא. אָמַר לֵיהּ: מִיחַייְבְתְּ תְּרֵי קְטָלָא! חָדָא, דְּלָאו מַלְכָּא אֲנָא, וְקָא קָרֵית לִי מַלְכָּא. וְתוּ, אִי מַלְכָּא אֲנָא, עַד הָאִידָּנָא אַמַּאי לָא אָתֵית לְגַבָּאי? אָמַר לֵיהּ: דְּקָאֲמַרְתְּ: לָאו מַלְכָּא אֲנָא, אֵיבְרָא, מַלְכָּא אַתְּ! דְּאִי לָאו מַלְכָּא אַתְּ, לָא מִימְסְרָא יְרוּשְׁלֵם בְּיָדָךְ. דִּכְתִיב: (ישעיהו י׳:ל״ד) ״וְהַלְּבָנוֹן בְּאַדִּיר יִפּוֹל״, וְאֵין ׳אַדִּיר׳ אֶלָּא מֶלֶךְ. דִּכְתִיב: (ירמיהו ל׳:כ״א) ״וְהָיָה אַדִּירוֹ מִמֶּנּוּ״ וְגוֹ׳. וְאֵין ׳לְבָנוֹן׳ אֶלָּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. שֶׁנֶּאֱמַר: (דברים ג׳:כ״ה) ״הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן״. וּדְקָאֲמַרְתְּ: אִי מַלְכָּא אֲנָא, אַמַּאי לָא קָא אָתֵית לְגַבָּאי עַד הָאִידָּנָא? בִּרְיוֹנֵי דְּאִית בָּן לָא שַׁבְקִינָן. אָמַר לֵיהּ: אִלּוּ חָבִית שֶׁל דְּבַשׁ, וּדְרָקוֹן כָּרוּךְ עָלֶיהָ, לֹא הָיוּ שׁוֹבְרִין אֶת הֶחָבִית בִּשְׁבִיל דְּרָקוֹן? אִישְׁתִּיק. קָרֵי עֲלֵיהּ רַב יוֹסֵף, וְאִיתֵּימָא רַבִּי עֲקִיבָא: (ישעיהו מ״ד:כ״ה) ״מֵשִׁיב חֲכָמִים אָחוֹר וְדַעְתָּם יְסַכֵּל״. אִיבָּעֵי לֵיהּ לְמֵימַר לֵיהּ: שַׁקְלִינָן צַבְתָּא, וְשַׁקְלִינָן לֵיהּ לִדְרָקוֹן וְקַטְלִינָן לֵיהּ, וְחָבִיתָא, שַׁבְקִינָן לָהּ. אַדְּהָכִי, אָתָא פְּרִיסְתְּקָא עֲלֵיהּ מֵרוֹמִי, אָמַר לֵיהּ: קוּם, דְּמִית לֵיהּ קֵיסָר, וַאֲמְרִי הַנְהוּ חֲשִׁיבֵי דִּרוֹמִי לְאוֹתִיבָךְ בְּרֵישָׁא. הֲוָה סַיֵּים חַד מִסְאנָא, בָּעֵי לְמִסַּיְמֵהּ לְאַחֲרִינָא, לָא עַיֵּיל. בָּעָא לְמִשְׁלְפֵיהּ לְאִידָּךְ, לָא נָפַק. אָמַר: מַאי הַאי? אָמַר לֵיהּ: לָא תִּצְטַעַר, שְׁמוּעָה טוֹבָה אַתְיָא לָךְ, דִּכְתִיב: (משלי ט״ו:ל׳) ״שְׁמוּעָה טוֹבָה תְּדַשֶּׁן עָצֶם״. אֶלָּא מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ? לֵיתֵי אִינַשׁ דְּלָא מֵיתְבָא דַּעְתָּךְ מִינֵּיהּ, וְלִיחְלִיף קַמָּךְ, דִּכְתִיב: (משלי י״ז:כ״ב) ״וְרוּחַ נְכֵאָה תְּיַבֶּשׁ גָּרֶם״. עָבַד הָכִי, עַיֵּיל. אָמַר לֵיהּ: וּמַאַחַר דְּחַכְמִיתוּ כּוּלֵי הַאי, עַד הָאִידָּנָא אַמַּאי לָא אַתֵּיתוּ לְגַבָּאי? אָמַר לֵיהּ: וְלָא אַמְרִי לָךְ? אָמַר לֵיהּ: אֲנָא נַמִּי אַמְרִי לָךְ. אָמַר לֵיהּ: מֵיזַל אָזֵילְנָא, וְאֵינִישׁ אַחֲרִינָא מְשַׁדַּרְנָא, אֶלָּא בָּעֵי מִינָּאי מִידֵּי דְּאֶתֵּן לָךְ. אָמַר לֵיהּ: תֵּן לִי יַבְנֶה וַחֲכָמֶיהָ, וְשׁוֹשֵׁילְתָּא דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְאַסְוָותָא דְּמַסְיָין לֵיהּ לְרַבִּי צָדוֹק. קָרֵי עֲלֵיהּ רַב יוֹסֵף, וְאִיתֵּימָא רַבִּי עֲקִיבָא: (ישעיהו מ״ד:כ״ה) ״מֵשִׁיב חֲכָמִים אָחוֹר וְדַעְתָּם יְסַכֵּל״. אִיבָּעֵי לֵיהּ לְמֵימַר לֵיהּ: לְשַׁבְקִינְהוּ הֲדָא זִימְנָא. וְהוּא סָבַר: דִּלְמָא כּוּלֵי הַאי לָא עָבִיד, וַהֲצָלָה פּוּרְתָּא נַמִּי לָא הֲוֵי.

י כא אַסְוָותָא דְּמַסְיָין לֵיהּ לְרַבִּי צָדוֹק, מַאי הִיא? יוֹמָא קַמָּא אַשְׁקְיוּהָ מַיָּא דְּפָארֵי, לְמָחָר, מַיָּא דְּסִיפּוּקָא, לְמָחָר, מַיָּא דְּקִימְחָא, עַד דְּרָווֹח מֵיעֵיהּ פּוּרְתָּא פּוּרְתָּא.

יא כב אָזַל, שַׁדְּרֵיהּ לְטִיטוּס הָרָשָׁע. (דברים לב) ״וְאָמַר אֵי אֱלֹהֵימוֹ צוּר חָסָיוּ בוֹ״. זֶה טִיטוּס הָרָשָׁע, שֶׁחֵרֵף וְגִדֵּף כְּלַפֵּי מַעְלָה. מָה עָשָׂה? תָּפַשׂ זוֹנָה בְּיָדוֹ, וְנִכְנַס לְבֵית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים, וְהִצִּיעַ סֵפֶר תּוֹרָה, וְעָבַר עָלֶיהָ עֲבֵרָה. וְנָטַל סַיִף וְגִדְּרָאָת הַפָּרֹכֶת, וְנַעֲשָׂה נֵס, וְהָיָה דָּם מִבַּצְבֵּץ וְיוֹצֵא, וְקָסָבַר: הָרַג אֶת עַצְמוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר: (תהילים עד) ״שָׂאֲגוּ צֹרְרֶיךָ בְּקֶרֶב מוֹעֲדֶךָ, שָׂמוּ אוֹתֹתָם אֹתוֹת״. אַבָּא חָנָן אוֹמֵר: (שם פט) ״מִי כָמוֹךָ חָסִין יָהּ״, מִי כָּמוֹךָ חָסִין וְקָשֶׁה, שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ נְאוּצוֹ וְגִדּוּפוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע וְשׁוֹתֵק. דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא: (שמות טו) ״מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם ה׳״, מִי כָּמוֹךָ בָּאִלְּמִים. מָה עָשָׂה? נָטַל אֶת הַפָּרֹכֶת, וְעָשָׂאוֹ כְּמִין גַּרְגּוּתָנִי, וְהֵבִיא כָּל הַכֵּלִים שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ וְהִנִּיחָן בָּהֶן, וְהוֹשִׁיבָן בִּסְפִינָה, לֵילֵךְ וּלְהִשְׁתַּבֵּחַ בְּעִירוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: (קהלת ח) ״וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבֻרִים וָבָאוּ, וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יְהֵלְכוּ וְיִשְׁתַּכְּחוּ בָּעִיר אֲשֶׁר כֵּן עָשׂוּ״. אַל תִּקְרֵי: ׳קְבוּרִים׳, אֶלָּא: ׳קְבוּצִים׳. אַל תִּקְרֵי: ׳וְיִשְׁתַּכְּחוּ׳, אֶלָּא: ׳וְיִשְׁתַּבְּחוּ׳. אִיכָּא דְּאָמְרִי:

קְבוּרִים מַמָּשׁ, דַּאֲפִלּוּ מִילֵי דְּמִיטַמְּרָן, אִינַלֶּיךָ לֵיהּ. עָמַד עָלָיו נַחְשׁוֹל שֶׁבַּיָּם לְטוֹבְעוֹ, אָמַר: כְּמִדָּמֶּה אֲנִי, שֶׁאֱלֹהֵיהֶם שֶׁל אֵלּוּ, אֵין גְּבוּרָתוֹ אֶלָּא בַּמַּיִם, בָּא פַּרְעֹה, טְבָעוֹ בַּמַּיִם. בָּא סִיסְרָא, טְבָעוֹ בַּמַּיִם. אַף הוּא עוֹמֵד עָלַי לְטוֹבְעֵנִי בַּמַּיִם. אִם גִּבּוֹר הוּא, יַעֲלֶה לַיַּבָּשָׁה וְיַעֲשֶׂה עִמִּי מִלְחָמָה. יָצְתָה בַּת־קוֹל וְאָמְרָה [לוֹ]: רָשָׁע בֶּן רָשָׁע, בֶּן בְּנוֹ שֶׁל עֵשָׂו הָרָשָׁע. בְּרִיָּה קַלָּה יֵשׁ לִי בְּעוֹלָמִי, וְיַתּוּשׁ שְׁמָהּ. אַמַּאי קָרֵי לָהּ: בְּרִיָּה קַלָּה? דְּמַעֲלָנָא אִית לָהּ וּמַפְקָנָא לֵית לָהּ. עָלְתָה לַיַּבָּשָׁה וְתַעֲשֶׂה עִמָּהּ מִלְחָמָה. עָלָה לַיַּבָּשָׁה, בָּא יַתּוּשׁ וְנִכְנַס בְּחָטְמוֹ, וְנִקַּר בְּמֹחוֹ שֶׁבַע שָׁנִים. יוֹמָא חַד הֲוָה קָא חָלִיף אַבָּבָא דְּבֵי נַפְחָא, שָׁמַע קוֹל אַרְזַפְתָּא, אִישְׁתִּיק. אָמַר: אִיכָּא תַּקָּנְתָּא, בְּכָל יוֹמָא מַיְתוּ נַפְחָא וּמָחוּקְמֵיהּ. לְגוֹ יָהֵיב לֵיהּ אַרְבָּעָה זוּזֵי, לְיִשְׂרָאֵל אָמַר לֵיהּ: מִסְתַּיֵּיךְ דְּקָא חָזֵית בְּסַנְאֲךָ. עַד תְּלָתִין יוֹמִין עָבִיד הָכִי, מִכָּאן וְאֵילָךְ, כֵּיוָן דְּדָשׁ דָּשׁ. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי פִּנְחָס בֶּן עֲרוֹבָא: אֲנִי הָיִיתִי בֵּין גְּדוֹלֵי רוֹמִי, וּכְשֶׁמֵּת, פָּצְעוּ אֶת מֹחוֹ, וּמָצְאוּ בּוֹ כְּצִפּוֹר דְּרוֹר מִשְׁקַל שְׁנֵי סְלָעִים. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: כְּגוֹזָל בֶּן שָׁנָה מִשְׁקַל שְׁנֵי לִיטְרִין. אָמַר אַבַּיֵי: נַקְטִינַן: פִּיו שֶׁל נְחֹשֶׁת וְצִפָּרְנָיו שֶׁל בַּרְזֶל. כִּי הֲוָה קָא מַיְיתֵי, אָמַר לְהוּ: לְקָלוּיֵהלְהוּא גַּבְרָא, וְלַבְּדְרוּ לְקִיטְמֵיהאֲשֵׁב יַמֵּי, דְּלָא לִשְׁכְּחֵיהּ אֱלָהָא דִּיהוּדָאֵי, וְלוּקְמֵיהּ בְּדִינָא.

יב כג אוּנְקְלוֹס בַּר קְלוֹנִיקוֹס, בַּר אַחְתֵּיהּ דְּטִיטוּס הֲוָה. בָּעֵי לְאִיגְיּוּרֵי. [אָזַל], אַסְקֵיהּ לְטִיטוּס בִּנְגִידָא. אָמַר לֵיהּ: מַאן חָשִׁיב בְּהַהוּא עָלְמָא? אָמַר לֵיהּ: יִשְׂרָאֵל. מַהוּ לְאִידְבּוּקֵי בְּהוּ? אָמַר לֵיהּ: מִילֵיהוּ נְפִישִׁין וְלָא מָצֵית לְקִיּוּמֵינְהוּ. זִיל אִגְּרִיבְּהוּ בְּהַאי עָלְמָא, וַהֲוִית רֵישָׁא. דִּכְתִיב: (איכה א) ״הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ, אֹיְבֶיהָ שָׁלוּ״ וְגוֹ׳. כָּל הַמֵּצֵר לְיִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה רֹאשׁ. אָמַר לֵיהּ: דִּינֵיהּ דְּהַהוּא גַּבְרָא בְּמַאי? אָמַר לֵיהּ: בְּמַאי דְּפָסִיק אֲנַפְשֵׁיהּ; כָּל יוֹמָא מְכַנְּשֵׁי לֵיהּ לְקִיטְמֵיהּ, וְדַיְנֵי לֵיהּ, וְקָלוּ לֵיהּ, וּמְבַדְּרוּ אֲשֵׁב יַמֵּי. אֲזַל אַסְקֵיהּ לְבִלְעָם בִּנְגִידָא, אָמַר לֵיהּ: מַאן חָשִׁיב בְּהַהוּא עָלְמָא? אָמַר לֵיהּ: יִשְׂרָאֵל. מַהוּ לְאִידְבּוּקֵי בְּהוּ? אָמַר לֵיהּ: (דברים כ״ג) ״לֹא תִדְרֹשׁ שְׁלֹמָם וְטֹבָתָם כָּל יָמֶיךָ״. אָמַר לֵיהּ: דִּינֵיהּ דְּהַהוּא גַּבְרָא בְּמַאי? אָמַר לֵיהּ: בְּשִׁכְבַת זֶרַע רוֹתַחַת. אֲזַל אַסְיֵק לְפוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל בִּנְגִידָא. אָמַר לֵיהּ: מַאן חָשִׁיב בְּהַהוּא עָלְמָא? אָמַר לֵיהּ: יִשְׂרָאֵל. מַהוּ לְאִידְבּוּקֵי בְּהוּ? אָמַר לֵיהּ: טוֹבָתָם דְּרוֹשׁ, רָעָתָם אַל תִּדְרוֹשׁ, כָּל הַנּוֹגֵעַ בָּהֶן כְּאִלּוּ נוֹגֵעַ בְּבָבַת עֵינוֹ. אָמַר לֵיהּ: דִּינֵיהּ דְּהַנֵּי גַּבְרֵי בְּמַאי? אָמַר לֵיהּ: בְּצוֹאָה רוֹתַחַת. דְּאָמַר מַר: כָּל הַמַּלְעִיג עַל דִּבְרֵי חֲכָמִים נִדּוֹן בְּצוֹאָה רוֹתַחַת. תָּא חֲזִי מַה בֵּין פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, לִנְבִיאֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה גְּדוֹלָה כֹּחָהּ שֶׁל בּוּשָׁה, שֶׁהֲרֵי סִיַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת בַּר קַמְצָא, וְהֶחֱרִיב אֶת בֵּיתוֹ וְשָׂרַף אֶת הֵיכָלוֹ.

יג כד אַתַּרְנְגוֹלָא וְתַרְנְגוֹלְתָּא חָרוּב טוּר מַלְכָּא. דַּהֲווּ נְהִיגֵי, כִּי הֲווּ מַפְקֵי קָמַיְהוּ תַּרְנְגוֹלָא וְתַרְנְגוֹלְתָּא, כְּלוֹמַר: פְּרוּ וּרְבוּ כְּתַרְנְגוֹלִין. יוֹמָא חַד הֲוָה קָא חָלִיף גּוּנְדָּא דְּרוֹמָאֵי, שָׁקְלִינְהוּ מִינַיְהוּ. נָפְלוּ עֲלַיְהוּ מָחוּנְהוּ. אַתּוּ אָמְרוּ לֵיהּ לְקֵיסָר: ״מָרְדוּ בְּךָ יְהוּדָאֵי״. אָתָא עֲלַיְהוּ. הֲוָה בְּהוּ הַהוּא בַּר־דְּרוֹמָא, דַּהֲוָה קָפִין מִילָּא וְקָטִיל בְּהוּ. שַׁקְלֵיהּ קֵיסָר לְתָאגֵיהוְאוּתְבֵיהּ אַאַרְעָא, אָמַר: רִבּוֹנֵיהּ דְּעָלְמָא כּוּלֵיהּ, אִי נֵיתָא לָךְ, לָא תִּמְסְרֵיהּ לְהַהוּא גַּבְרָא, לְדִידֵיהּ וּלְמַלְכוּתֵיהּ בְּיַדֵיהּ דְּחַד גַּבְרָא. אַכְּשְׁלֵיהּ פּוּמָא לְבַר־דְּרוֹמָא, וְאָמַר: (תהילים ס) ״הֲלֹא אַתָּה אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ, וְלֹא תֵצֵא אֱלֹהִים בְּצִבְאוֹתֵינוּ״. דָּוִד נַמִּי אָמַר הָכִי? דָּוִד אַתְּמוּהֵי קָא מִתַּמַּהּ. עַל לְבֵית הַכִּסֵּא, אָתָא דְּרָקוֹנָאשַׁמְטֵיהּ לְכַרְכְּשֵׁיהּ, וְנָח נַפְשֵׁיהּ. אָמַר: הוֹאִיל וְאִתְרְחִישׁ לִי נִיסָּא הָא זִמְנָא, אֲשַׁבְּקִינְהוּ. שָׁבְקִינְהוּ וְאָזַל. אִיזְדַּקּוּר, וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ וְאַדְלִיקוּ שְׁרָגֵי, עַד דְּאִתְחֲזֵי בִּלְיוֹנֵי דְּגוּשְׁפַנְקָא בְּרֻחוֹק מִילָּא. אָמַר: מִיחְדָּא קָא חָדוּ בֵּי יְהוּדָאֵי, חֲדַר אָתָא עֲלַיְהוּ. אָמַר רַבִּי אַסִי: תְּלַת מְאָה אַלְפֵי שְׁלִיפֵי סַיְפָא עַיְּלוּ לְטוּר מַלְכָּא, וְקָטְלוּ בֵּהּ תְּלָתָא יוֹמִין וּתְלָתָא לֵילְוָתָא, וּבְהַהּ גִּיסָא הִלּוּלֵי וְחִנְגֵּי, וְלָא הֲוֵי יָדְעֵי הַנֵּי בְּהַנֵּי.

יד כה ״בְּלַע ה׳ וְלֹא חָמַל אֵת כָּל נְאוֹת יַעֲקֹב״. (איכה ב) כִּי אָתָא רַבִּין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵלּוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא עֲיָרוֹת שֶׁהָיוּ לוֹ לְיִנַּאי הַמֶּלֶךְ בְּהַר הַמֶּלֶךְ. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב אַסִי: שִׁשִּׁים רִבּוֹא עֲיָרוֹת הָיוּ לוֹ לְיִנַּאי הַמֶּלֶךְ בְּהַר הַמֶּלֶךְ, וְכָל אַחַת וְאַחַת הָיוּ בָּהּ כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, חוּץ מִשָּׁלֹשׁ, שֶׁהָיוּ בָּהֶן כִּפְלַיִם כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם. אֵלּוּ הֵן: כְּפַר בִּישׁ, כְּפַר שַׁחֲלַיִם, כְּפַר דִּכְרַיָּא. כְּפַר בִּישׁ, דְּלָא יְהֲבֵי בֵּיתָא לְאוּשְׁפִּיזָא. כְּפַר שַׁחֲלַיִם, שֶׁהָיְתָה פַּרְנָסָתָן מִן שַׁחֲלַיִם. כְּפַר דִּכְרַיָּא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שֶׁהָיוּ נְשׁוֹתֵיהֶם יוֹלְדוֹת זְכָרִים תְּחִלָּה, וְיוֹלְדוֹת נְקֵבוֹת בָּאַחֲרוֹנָה, וּפוֹסְקוֹת. אָמַר עוּלָא: לְדִידִי חָזֵי לִי הַהוּא אַתְרָא, וַאֲפִלּוּ שִׁתִּין רִבְבָוָתָא קָנֵי לָא מַחֲזִיק. אָמַר לֵיהּ הַהוּא מִינָא לְרַבִּי חֲנִינָא: שְׁקוּרֵי מְשַׁקְרִיתוּ. אָמַר לֵיהּ: (ירמיה ג ודניאל יא) ״אֶרֶץ צְבִי״ כְּתִיב בָּהּ, מַה צְּבִי זֶה, אֵין עוֹרוֹ מַחֲזִיק אֶת בְּשָׂרוֹ, אַף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּזְמַן שֶׁיּוֹשְׁבִין עָלֶיהָ, רַוְחָא, וּבִזְמַן שֶׁאֵין יוֹשְׁבִין עָלֶיהָ, גַּמְדָא.

טו כו רַב מַנְיוּמִי בַּר חִלְקִיָּה, וְרַב חִלְקִיָּה בַּר טוֹבִיָּה, וְרַב הוּנָא בַּר חִיָּא, הֲווּ יָתְבֵי גַּבֵּי הֲדָדֵי, אָמְרֵי: אִי אִיכָּא דִּשְׁמֵיעַ לֵיהּ מִלְּתָא מִכְּפַר סְכַנְיָא שֶׁל מִצְרַיִם, לֵימָא. פָּתַח חַד מִינַיְהוּ וְאָמַר: מַעֲשֶׂה בְּאָרוֹס וַאֲרוֹסְתּוֹ שֶׁנִּשְׁבּוּ לְבֵין הַגּוֹיִים, וְהִשִּׁיאוּם זֶה לָזֶה. אָמְרָה לוֹ: בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ, אַל תִּגַּע בִּי, שֶׁאֵין לִי כְּתֻבָּה מִמְּךָ. וְלֹא נָגַע בָּהּ עַד יוֹם מוֹתוֹ. וּכְשֶׁמֵּת, אָמְרָה לָהֶן: סִפְּדוּ לָזֶה, שֶׁפִּטְפֵּט בִּיצְרוֹ יוֹתֵר מִיּוֹסֵף, דְּאִלּוּ בְּיוֹסֵף לָא הֲוָה אֶלָּא חָדָא שַׁעְתָּא, וְהַאי, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא. וְאִלּוּ יוֹסֵף, לָאו בַּחֲדָא מִטָּה, וְהַאי, בַּחֲדָא מִטָּה. וְאִלּוּ יוֹסֵף, לָאו אִשְׁתּוֹ, וְהַאי, אִשְׁתּוֹ. פָּתַח אִידָךְ וְאָמַר: מַעֲשֶׂה וְעָמְדוּ אַרְבָּעִים מוֹדִיּוֹת בְּדִינָר, נָחַסר הַשַּׁעַר מוֹדָיָא אַחַת, וּבָדְקוּ וּמָצְאוּ אָב וּבְנוֹ שֶׁבָּאוּ עַל נַעֲרָה מְאֹרָסָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְהֶבִיאוּם לְבֵית־דִּין וְסָקְלוּם, וְחָזַר הַשַּׁעַר לְמְקוֹמוֹ. פָּתַח אִידָךְ וְאָמַר: מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד, שֶׁנָּתַן עֵינָיו בְּאִשְׁתּוֹ לְגָרְשָׁהּ, וְהָיְתָה כְּתֻבָּתָהּ מְרֻבָּה, מֶה עָשָׂה? הָלַךְ וְזִמֵּן אֶת שׁוֹשְׁבִינָיו, וְהֶאֱכִילָן, וְהִשְׁקָן, שִׁכְּרָן, וְהִשְׁכִּיבָן עַל מִטָּה אַחַת, וְהֵבִיא לְבֶן בֵּיצָה וְהִטִּיל בֵּינֵיהֶן, וְהֶעֱמִיד לָהֶן עֵדִים, וּבָא לְבֵית־דִּין. הָיָה שָׁם זָקֵן אֶחָד מִתַּלְמִידֵי שַׁמַּאי הַזָּקֵן, וְכָבָא בֶּן בּוּטָא שְׁמוֹ. אָמַר לָהֶם: כָּךְ מְקַבְּלַנִי

מִשַּׁמַּאי הַזָּקֵן, לֹבֶן בֵּיצָה סוֹלֵד מִן הָאוּר, וְשִׁכְבַת זֶרַע דּוֹחָה מִן הָאוּר. בָּדְקוּ וּמְצָאוּ כִּדְבָרָיו, וְהֵבִיאוּהוּ לְבֵית־דִּין, וְהִלְקוּהוּ, וְהִגְבּוּהוּ כְּתֻבָּתָהּ מִמֶּנּוּ. אָמַר לֵיהּ [אַבַּיֵי] לְרַב יוֹסֵף: וּמֵאַחַר דְּהָווּ צַדִּיקִים כּוּלֵי הַאי, מַאי טַעְמָא אִיעָנּוּשׁ? אָמַר לֵיהּ: מִשּׁוּם דְּלָא אִיאַבּוּל עַל יְרוּשָׁלַיִם. דִּכְתִיב: (ישעיה ס) ״שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם, וְגִילוּ בָהּ כָּל אֹהֲבֶיהָ, שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ״.

טז כז אַשָּׁקָא דְּרִיסְפַּק חָרוּב בֵּיתָר. דַּהֲווּ נְהִיגֵי, כִּי הֲוָה מִתְיַלִּיד יְנוּקָא, שַׁתְּלֵי אַרְזָא. יְנוּקְתָּא, שַׁתְּלֵי תּוֹרְנִיתָא. וְכִי הֲווּ מִינְסְבֵי, קַיְצֵי לְהוּ וְעַבְדֵי (להו) גְּנָנָא. יוֹמָא חָדָא הֲוָה קָא חָלְפָא בְּרַתֵּיהּ דְּקֵיסָר. אִיתְּבַר שַׁקָּא דְּרִיסְפַּק. קָצוּ אַרְזָא וְעַיְילוּ לָהּ. אַתּוּ נָפוּל עָלַיְיהוּ מָחוּנְהוּ. אַתּוּ אָמְרוּ לֵיהּ לְקֵיסָר: ״מָרְדוּ בְּךָ יְהוּדָאֵי״. אָתָא עָלַיְיהוּ. ״גְּדַע בָּחֳרֵי אַף כֹּל קֶרֶן יִשְׂרָאֵל״. (איכה ב) אָמַר רַבִּי זֵירָא, אָמַר רַבִּי אַבָּא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אִלּוּ שְׁמוֹנִים [אֶלֶף] קַרְנֵי מִלְחָמָה שֶׁנִּכְנְסוּ לִכְרַךְ בֵּיתָר בְּשָׁעָה שֶׁלְּכָדוּהָ, וְהָרְגוּ בָּהּ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף, עַד שֶׁהָלַךְ דָּמָן וְנָפַל לַיָּם הַגָּדוֹל. שֶׁמָּא תֹּאמַר: קְרוֹבָה הָיְתָה? רְחוֹקָה הָיְתָה מִיל. תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר: שְׁנֵי נְחָלִים יֵשׁ בְּבַקְעַת יְרִיחוֹ, אֶחָד מוֹשֵׁךְ אִילָךְ וְאֶחָד מוֹשֵׁךְ אִילָךְ. וְשָׁעֲרוּ חֲכָמִים, שְׁנֵי חֲלָקִים מַיִם וְאֶחָד דָּם. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: שֶׁבַע שָׁנִים בָּצְרוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם אֶת כַּרְמֵיהֶם מִדָּמָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בִּלְּא זֶבֶל.

יז כח אָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר אַבִּין, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: סָח לִי זָקֵן אֶחָד מֵאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם: בְּבַקְעָה זוֹ הָרַג נְבוּזַרְאֲדָן רַב טַבָּחִים מָאתַיִם וְאַחַת עֶשְׂרֵה רִבּוֹא, וּבִירוּשָׁלַיִם הָרַג תִּשְׁעִים וְאַרְבַּע רִבּוֹא עַל אֶבֶן אַחַת. עַד שֶׁהָלַךְ דָּמָן וְנָגַע בְּדָמוֹ שֶׁל זְכַרְיָה. לְקֵיִם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: (הושע ד) ״וְדָמִים בְּדָמִים נָגָעוּ״. אַשְׁכְּחֵיהּ לִדְמֵיהּ דִּזְכַרְיָה דַּהֲוָה קָא מִרְתַּח וְסָלִיק, אָמַר לְהוּ: מַאי הַאי? אָמְרוּ לֵיהּ: דַּם זְבָחִים דְּאִישְׁתַּפּוּךְ. אֵיתֵי דְּמֵי וְלָא אִידְמֵי. אָמַר לְהוּ: אִי אֲמְרִיתוּ לִי, מוּטָב, וְאִי לָאו, מַסְרִיקְנָא לְבִשָּׂרֵיכוּ בְּמַסְרְקֵי דְּפַרְזְלָא! אֲמְרֵי לֵיהּ: מַאי נֵימָא לָךְ? נְבִיָא הֲוָה בֶּן, דַּהֲוָה קָא מוֹכַח לָן בְּמִילֵי דִּשְׁמַיָּא, קַמִּינָן עֲלוֹיֵיהּ וְקַטְלִינָן לֵיהּ. וְהָא כַּמָּה שְׁנִין דְּלָא קָא נַיַּח דְּמֵיהּ. אָמַר לְהוּ: אֲנָא מְפַיְסְנָא לֵיהּ. אֵיתֵי סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה, וְסַנְהֶדְרֵי קְטַנָּה, קָטַל עִילּוֹיֵיהּ וְלָא נָח. בַּחוּרִים וּבְתוּלוֹת, קָטַל עִילּוֹיֵיהּ וְלָא נָח. אֵיתֵי תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן קָטַל עִילּוֹיֵיהּ וְלָא נָח. אָמַר לֵיהּ: זְכַרְיָה! זְכַרְיָה! טוֹבִים שֶׁבָּהֶם אִבַּדְתִּי, נִיחָא לָךְ דְּאַבְּדִינְהוּ לְכוּלְּהוּ? כַּד אָמַר לֵיהּ הָכִי, נָח. בְּהַהִיא שַׁעְתָּא הִרְהֵר תְּשׁוּבָה בְּדַעְתֵּיהּ, אָמַר: וּמָה אִם עַל נֶפֶשׁ אַחַת כָּךְ, הַהוּא גַּבְרָא דְּקָטַל כָּל הַנֵּי נְשָׁמָתָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה?! עָרַק, אָזַל, שָׁדַר [שָׁטַר] פִּירְטָתָא בְּבֵיתֵיהּ וְאִגַּיֵּיר. תָּנָא: נַעֲמָן, גֵּר תּוֹשָׁב הָיָה. נְבוּזַרְאֲדָן, גֵּר צֶדֶק הָיָה. מִבְּנֵי בָּנָיו שֶׁל הָמָן לָמְדוּ תּוֹרָה בִּבְנֵי בְּרַק. מִבְּנֵי בָּנָיו שֶׁל סִיסְרָא לִמְּדוּ תִּינוֹקוֹת בִּירוּשָׁלַיִם. מִבְּנֵי בָּנָיו שֶׁל סַנְחֵרִיב לִמְּדוּ תּוֹרָה בָּרַבִּים. מַאן אִינּוּן? שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן. הֵינוּ דִּכְתִיב: (יחזקאל כד) ״נָתַתִּי אֶת דָּמָהּ עַל צְחִיחַ סָלַע לְבִלְתִּי הִכָּסוֹת״.

יח כט ״הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו״. (בראשית כז) ״הַקֹּל״, זֶה אַדְרְיָנוּס קֵיסָר שֶׁהָרַג בְּאַלֶכְסַנְדְּרִיָא שֶׁל מִצְרַיִם שִׁשִּׁים רִבּוֹא עַל שִׁשִּׁים רִבּוֹא, כְּפָלַיִם כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם. ״קוֹל יַעֲקֹב״, זֶה אַסְפַּסְיָנוּס קֵיסָר, שֶׁהָרַג בְּכָרֵךְ בֵּיתָר אַרְבַּע מֵאוֹת רִבּוֹא, וְאָמְרֵי לָהּ: אַרְבַּעַת אֲלָפִים רִבּוֹא. ״וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו״, זוֹ מַלְכוּת אֱדוֹם שֶׁהֶחֱרִיבָה אֶת בֵּיתֵנוּ, וְשָׂרְפָה אֶת הֵיכָלֵנוּ, וְהִגְלִיתָנוּ מֵאַרְצֵנוּ. דָּבָר אַחֵר: ״הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב״, אֵין לְךָ תְּפִלָּה שֶׁמּוֹעֶלֶת, שֶׁאֵין בָּהּ מִזַּרְעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. וְ״הַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו״, אֵין לְךָ מִלְחָמָה שֶׁנּוֹצַחַת, שֶׁאֵין בָּהּ מִזַּרְעוֹ שֶׁל עֵשָׂו. וְהֵינוּ דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: (איוב ה) ״בְּשׁוֹט לָשׁוֹן תֶּחְבֶּא״, בְּחִרְחוּרֵי לָשׁוֹן תֶּחְבֶּא.

יט ל אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: מַאי דִּכְתִיב: (תהילים קלז) ״עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל, שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם בָּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן״. מְלַמֵּד, שֶׁהֶרְאָהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדָוִד, חֻרְבַּן בַּיִת רִאשׁוֹן, וְחֻרְבַּן בַּיִת שֵׁנִי. חֻרְבַּן בַּיִת רִאשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם בָּכִינוּ״. חֻרְבַּן בַּיִת שֵׁנִי, דִּכְתִיב: (שם) ״זְכֹר ה׳ לִבְנֵי אֱדוֹם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלָיִם, הָאֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ״. אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר שְׁמוּאֵל, וְאִי תֵּימָא רַבִּי אַמִּי, וְאָמְרֵי לָהּ בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: מַעֲשֶׂה בְּאַרְבַּע מֵאוֹת יְלָדִים וִילָדוֹת שֶׁנִּשְׁבּוּ לְקָלוֹן. הִרְגִּישׁוּ בְּעַצְמָן לָמָּה הֵם מִתְבַּקְּשִׁים, אָמְרוּ: אִם אָנוּ טוֹבְעִים בַּיָּם, אָנוּ בָּאִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא? דָּרַשׁ לָהֶם הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶם: (שם סח) ״אָמַר ה׳: מִבָּשָׁן אָשִׁיב, אָשִׁיב מִמְּצֹלוֹת יָם״. ׳מִבָּשָׁן אָשִׁיב׳, מִבֵּין שִׁנֵּי אֲרָיוֹת אָשִׁיב. ׳מִמְּצֹלוֹת יָם׳, אִלּוּ שֶׁטּוֹבְעִין בַּיָּם. כֵּיוָן שֶׁשָּׁמְעוּ יְלָדוֹת כָּךְ, קָפְצוּ כֻּלָּם וְנָפְלוּ לְתוֹךְ הַיָּם. נַעֲשׂוּ יְלָדִים קַל־וָחֹמֶר בְּעַצְמָם, וְאָמְרוּ: מָה הַלָּלוּ שֶׁדַּרְכָּן לְכָךְ, כָּךְ. אָנוּ, שֶׁאֵין דַּרְכֵּנוּ לְכָךְ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! אַף הֵם קָפְצוּ לְתוֹךְ הַיָּם. וַעֲלֵיהֶם הַכָּתוּב אוֹמֵר: (שם מד) ״כִּי עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ כָל הַיּוֹם, נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה״. וְרַב יְהוּדָה אָמַר: זוֹ אִשָּׁה וְשִׁבְעָה בָּנֶיהָ. אַתְיוּהָ לְקַמֵּיהּ דְּקֵיסָר, אָמְרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אָמַר לְהוּ: כָּתוּב בַּתּוֹרָה: (שמות כ) ״אָנֹכִי ה׳ אֱלֹהֶיךָ״. אַפְקוּהָ וְקַטְלוּהָ.

כ אַתְיוּהָ לְאִידָךְ דְּקֵיסָר, אָמְרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אָמַר לְהוּ: כָּתוּב בַּתּוֹרָה: (שמות כ׳:ג׳) ״לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי״, אַפְקוּהָ וְקַטְלוּהָ. אַתְיוּהָ לְאִידָךְ, וְאָמְרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אָמַר לְהוּ: כָּתוּב בַּתּוֹרָה: (שם לד) (״לא תשתחוה לאל אחר״. אפקוה וקטלוה. אתיוה לאידך, אמרו ליה: פלח לעבודה זרה. אמר להם: כתוב בתורה:) (שם כב) ״זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם״. אַפְקוּהָ וְקַטְלוּהָ. אַתְיוּהָ לְאִידָךְ, אָמְרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אָמַר לָהֶם: כָּתוּב בַּתּוֹרָה: (דברים ו׳:ד׳) ״שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה׳ אֱלֹהֵינוּ ה׳ אֶחָד״, אַפְקוּהָ וְקַטְלוּהָ. אַתְיוּהָ לְאִידָךְ, אָמְרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אָמַר לָהֶם: כָּתוּב בַּתּוֹרָה: (שם ד) ״וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי ה׳ הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד״. אַפְקוּהָ וְקַטְלוּהָ. אַתְיוּהָ לְאִידָךְ, אָמְרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אָמַר לְהוּ: כָּתוּב בַּתּוֹרָה: (שם כו) ״אֶת ה׳ הֶאֱמַרְתָּ הַיּוֹם וְגוֹ׳, וַה׳ הֶאֱמִירְךָ הַיּוֹם״, כְּבָר נִשְׁבַּעְנוּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאֵין

אָנוּ מַעֲבִירִין אוֹתוֹ בְּאֵל אַחֵר, וְאַף הוּא נִשְׁבַּע לָנוּ, שֶׁאֵין מַעֲבִיר אוֹתָנוּ בְּאֻמָּה אַחֶרֶת. אָמַר לֵיהּ קֵיסָר: אִישְׁדִי לָךְ גּוּשְׁפַּנְקָא, וְנָחִין וְשַׁקֶּלֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְּלֵימְרוּ: קַבִּיל עֲלֵיהּ הוּרְמָנָא דְּמַלְכָּא. אָמַר לֵיהּ: חָבָל עָלָךְ קֵיסָר, חָבָל עָלָךְ קֵיסָר, עַל כְּבוֹד עַצְמְךָ כָּךְ, עַל כְּבוֹד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! אַפְקוּהָ לְמַקֶּטְלֵיהּ, אָמְרָה לְהוּ אימֵיהּ: יְהַבּוּהָ נִיהֲלִי וַאֲנַשְׁקֵיהּ פּוּרְתָּא. אָמְרָה לוֹ: בָּנַי, לְכוּ וְאִמְרוּ לְאַבְרָהָם אֲבִיכֶם: אַתָּה עָקַדְתָּ מִזְבֵּחַ אֶחָד, וַאֲנִי עָקַדְתִּי שִׁבְעָה מִזְבְּחוֹת. אַף הִיא עָלְתָה לַגַּג וְנָפְלָה וּמֵתָה, יָצָאתָה בַּת־קוֹל וְאָמְרָה: (תהילים קי״ג:ט׳) ״אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה״. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: זוֹ מִילָה, שֶׁנִּתְּנָה בַּשִּׁמְינִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁמַּרְאִין הֲלָכוֹת שְׁחִיטָה בְּעַצְמָם. דְּאָמַר רָבָא: כָּל מִילֵי לִיחְזֵי אִינַשׁ בְּנַפְשֵׁיהּ, בַּר מִשְׁחִיטָה וְדָבָר אַחֵר. רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁמְּמִיתִין עַצְמָן עַל דִּבְרֵי תוֹרָה, כִּדְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: אֵין דִּבְרֵי תוֹרָה מִתְקַיְּמִין אֶלָּא בְּמִי שֶׁמֵּמִית עַצְמוֹ עֲלֵיהֶ, שֶׁנֶּאֱמַר: (במדבר י״ט:י״ד) ״זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל״.

כא לא אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חַנָּה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אַרְבָּעִים סְאָה קְצוּצֵי תְּפִלִּין נִמְצְאוּ בְּרָאשֵׁי הֲרוּגֵי בֵּיתֵר. רַבִּי יַנַּאי בְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ קֻפּוֹת שֶׁל אַרְבָּעִים אַרְבָּעִים סְאָה. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: אַרְבָּעִים קֻפּוֹת שֶׁל שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ סְאִין. וְלָא פְּלִיגִי, הָא, דְּרֵישָׁא, הָא, דְּדַרְעָא. אָמַר רַבִּי אַסִי: אַרְבָּעָה קַבִּין מֹחַ נִמְצְאוּ עַל אֶבֶן אַחַת. עוּלָא אָמַר: תִּשְׁעָה קַבִּין. אָמַר רַב כַּהֲנָא, וְאִי תֵּימָא שִׁילָא בַּר מָרִי: מַאי קְרָאָה? (תהילים קל״ד:ח׳) ״בֵּית בָּבֶל הַשְּׁדוּדָה, אַשְׁרֵי שֶׁיְּשַׁלֶּם לָךְ וגו׳, אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֵז וְנִפֵּץ אֶת עֹלָלַיִךְ אֶל הַסָּלַע״. (איכה ד׳:ב׳) ״בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים הַמְסֻלָּאִים בַּפָּז״. מַאי ׳מְסֻלָּאִים בַּפָּז׳? אִילֵימָא, דַּהֲווּ מְחַפֵּיבְּפִיְּזָא? וְהָאֲמְרֵי דְּבֵי רַבִּי שִׁילָא: תַּרְתֵּי מַתְקְלֵי אִיסְתְּרֵי פִּיזֵי נָחוּת בְּעָלְמָא, חָדָא בְּרוֹמִי, וְחָדָא בְּכוּלֵי עָלְמָא. אֶלָּא: שֶׁהָיוּ מְגַנִּין אֶת הַפָּז בְּיָקָר. מֵעִיקָּרָא הֲווּ חֲשִׁיבֵי דְּרוֹמָאֵי נָקְטֵי בְּלִיוֹנֵי דְּגוּשְׁפַּנְקָא וּמְשַׁמְּשֵׁי עַרְסַיְהוּ. מִכָּאן וָאֵילָךְ, מַיְתוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲסָרֵי בְּכַרְעֵי דְּפוּרְיָהוּ וּמְשַׁמְּשֵׁי. אָמַר לֵיהּ חַד לְחַבְרֵיהּ: הָא, הֵיכָא כְּתִיבָא? אָמַר לֵיהּ: (דברים כ״ח:ס״א) ״גַּם כָּל חֳלִי וְכָל מַכָּה אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּאת״. אָמַר: כַּמָּה מְרַחְיְקָא מִדּוּכְתָּא פְּלָן. אָמַר לֵיהּ: אִינְגַּד, פּוּסְתָּא וּפַלְגָּא. אָמַר לֵיהּ: אִי מַטָאי לְגַבֵּיהּ, לָא אִיטְרִיכִי לָךְ. אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם רַבָּן גַּמְלִיאֵל: מַאי דִּכְתִיב: (איכה ג׳:נ״א) ״עֵינִי עוֹלָלָה לְנַפְשִׁי מִכֹּל בְּנוֹת עִירִי״. אַרְבַּע מֵאוֹת בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת הָיוּ בִּכְרַךְ בֵּיתָר, וּבְכָל אַחַת וְאַחַת הָיוּ בָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת מְלַמְּדֵי תִּינוֹקוֹת, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד הָיוּ לְפָנָיו אַרְבַּע מֵאוֹת תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן, וּכְשֶׁהָיָה אוֹיֵב נִכְנָס לְשָׁם, הָיוּ דּוֹקְרִין אוֹתוֹ בְּחָטְרֵיהֶן, וּכְשֶׁגָּבַר אוֹיֵב וּלְכָדוּם, כְּרָכוּם בְּסִפְרֵיהֶם וְהִצִּיתוּם בָּאֵשׁ.

כב לב תָּנוּ רַבָּנָן: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, שֶׁהָלַךְ לִכְרַךְ גָּדוֹל שֶׁבִּרוֹמִי, אָמְרוּ לוֹ: תִּינוֹק אֶחָד יֵשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִים, יָפֶה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי, וּקְוֻצּוֹתָיו סְדוּרוֹת לוֹ תַּלְתַּלִּים. הָלַךְ וְעָמַד עַל פֶּתַח בֵּית הָאֲסוּרִים, אָמַר: (ישעיהו מ״ב:כ״ד) ״מִי נָתַן לִמְשִׁסָּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבֹזְזִים״? עָנָה אוֹתוֹ תִּינוֹק וְאָמַר: (שם) ״הֲלוֹא ה׳ זוּ חָטָאנוּ לוֹ, וְלֹא אָבוּ בְדַרְכָיו הָלוֹךְ, וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ״. אָמַר: מֻבְטָחַנִי בוֹ שֶׁמּוֹרֶה הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל, הֲעֲבוֹדָה, שֶׁאֵינִי זָז מִכָּאן עַד שֶׁאֶפְדֶּנּוּ בְּכָל מָמוֹן שֶׁפּוֹסְקִין עָלָיו. אָמְרוּ: לֹא זָז מִשָּׁם עַד שֶׁפְּדָאוֹ בְּמָמוֹן הַרְבֵּה, וְלֹא הָיוּ יָמִים מוּעָטִים עַד שֶׁהוֹרָה הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל. וּמָנוּ? רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֶלִישָׁע. אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: מַעֲשֶׂה בְּבָנוֹ וּבְבִתּוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֶלִישָׁע, שֶׁנִּשְׁבּוּ לִשְׁנֵי אֲדוֹנִים. לְיָמִים נִזְדַּוְּגוּ שְׁנֵיהֶם בְּמָקוֹם אֶחָד, זֶה אוֹמֵר: יֵשׁ לִי עֶבֶד שֶׁאֵין כְּיָפְיוֹ בְּכָל הָעוֹלָם, וְזֶה אוֹמֵר: יֵשׁ לִי שִׁפְחָה שֶׁאֵין בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ כְּיָפְיָהּ. אָמְרוּ: בּוֹא וְנַשִּׂיאֵם זֶה לָזֶה וּנְחַלֵּק בַּוָּלָדוֹת. הִכְנִיסוּם לְחֶדֶר, זֶה יָשַׁב בְּקֶרֶן זָוִית זוֹ, וְזוֹ יָשְׁבָה בְּקֶרֶן זָוִית זוֹ. זֶה אוֹמֵר: אֲנִי כֹּהֵן בֶּן כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים, אֶשָּׂא שִׁפְחָה? וְזֹאת אוֹמֶרֶת: אֲנִי כֹּהֶנֶת בַּת כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים, אֶנָּשֵׂא לְעֶבֶד? וּבָכוּ כָּל הַלַּיְלָה. כֵּיוָן שֶׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר, הִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְנָפְלוּ זֶה עַל זֶה, וְנֶעוּבְּכְיָה עַד שֶׁיָּצְאָה נִשְׁמָתָן. וַעֲלֵיהֶן קוֹנֵן יִרְמְיָה: (איכה א׳:ט״ז) ״עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָּה, עֵינִי עֵינִי יֹרְדָה מַיִם״.

כג לג אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת, וְצָפְנַת בַּת פְּנִיאֵל שְׁמָהּ. ׳צָפְנַת׳ שֶׁהַכֹּל צוֹפִים בְּיָפְיָהּ, ׳בַּת פְּנִיאֵל׳ בְּתוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, שֶׁשִּׁמֵּשׁ לִפְנֵי וְלִפְנִים, שֶׁנִּתְעַלֵּל בָּהּ שַׁבַּאי כָּל הַלַּיְלָה. לְמָחָר הִלְבִּישָׁהּ שִׁבְעָה חֲלוּקִים, וְהוֹצִיאָהּ לְמַכְרָהּ. בָּא אֶדֶם אֶחָד שֶׁהָיָה מִכֹּעֶר בְּיוֹתֵר. אָמַר לוֹ: הַרְאֵנִי אֶת יָפְיָהּ, אָמַר לוֹ: רֵיקָה, אִם אַתָּה רוֹצֶה לִקַּח, קַח! שֶׁאֵין כְּיָפְיָהּ בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. אָמַר לוֹ: אַף עַל פִּי כֵן. הִפְשִׁיטָהּ שִׁשָּׁה חֲלוּקִין, וּשְׁבִיעִי קָרַעְתּוֹ, וְנִתְפַּלְּשָׁה בָּאֶפֶר. אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם עָלֵינוּ לֹא חַסְתָּ, עַל קִדֻּשַׁת שִׁמְךָ הַגָּבוֹר לָמָּה לָא תְּחוּס? וְעָלֶיהָ קוֹנֵן יִרְמְיָה: (ירמיהו ו׳:כ״ו) ״בַּת־עַמִּי חִגְרִי שָׂק וְהִתְפַּלְּשִׁי בָאֵפֶר, אֵבֶל יָחִיד עֲשִׂי לָךְ, מִסְפֵּד תַּמְרוּרִים, כִּי פִתְאֹם יָבֹא הַשֹּׁדֵד עָלֵינוּ״. ׳עָלַיִךְ׳ לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא ׳עָלֵינוּ׳. כִּבְיָכוֹל, עָלַי וְעָלַיִךְ בָּא שׁוֹדֵד.

כד לד אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: מַאי דִּכְתִיב: (מיכה ב׳:ב׳) ״וְעָשְׁקוּ גֶּבֶר וּבֵיתוֹ, וְאִישׁ וְנַחֲלָתוֹ״? מַעֲשֶׂה בְּאָדָם שֶׁנָּתַן עֵינָיו בְּאֵשֶׁת רַבּוֹ, וְשׁוּלְיָא דְּנַגְרֵיהֶוָה. פַּעַם אַחַת הָצָרַךְ רַבּוֹ לִלְווֹת. אָמַר לוֹ: שַׁגֵּר אִשְׁתְּךָ אֶצְלִי וַאֲלַוֶּנָּה (לך). שִׁגֵּר אִשְׁתּוֹ אֶצְלוֹ, שָׁהָה עִמָּהּ שְׁלֹשָׁה יָמִים. קִדֵּם וּבָא אֶצְלוֹ, אָמַר לוֹ: אִשְׁתִּי שִׁשְׁגַּרְתִּי לְךָ, הֵיכָן הִיא? אָמַר לוֹ: אֲנִי פְּטַרְתִּיהָ לְאַלְתַּר, וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהַתִּנּוֹקוֹת נִתְעַלְּלוּ בָהּ בַּדֶּרֶךְ. אָמַר לוֹ: מָה אֶעֱשֶׂה? אָמַר לוֹ: אִם אַתָּה שׁוֹמֵעַ לַעֲצָתִי, גָּרְשָׁהּ. אָמַר לוֹ: כְּתֻבָּתָהּ מְרֻבָּה. אָמַר לוֹ: אֲנִי אַלְוֶךָּ וְתֵן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ. עָמַד זֶה וְגֵרְשָׁהּ, הָלַךְ הוּא וּנְשָׂאָהּ. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ, וְלֹא הָיָה לוֹ לְפָרְעוֹ, אָמַר לוֹ: בּוֹא וַעֲשֵׂה עִמִּי

בְּחוֹבָךְ. וְהָיוּ הֵם יוֹשְׁבִין וְאוֹכְלִין וְשׁוֹתִין, וְהוּא הָיָה עוֹמֵד וּמַשְׁקֶה עֲלֵיהֶם. וְהָיוּ דְּמָעוֹת נוֹשְׁרוֹת מֵעֵינָיו וְנוֹפְלוֹת בְּכוֹסֵיהֶן. וְעַל אוֹתָהּ שָׁעָה נִתְחַתֵּם גְּזַר דִּין. וְאָמְרִי לָהּ: עַל שְׁתֵּי פְּתִילוֹת בְּנֵר אֶחָד.

כה לה אָמַר רַבָּה בְּרֵיהּ דְּרָבָא, וְאִיתֵּימָא רַבִּי הִלֵּל בְּרֵיהּ דְּרַבִּי וָלֶס: מִימוֹת מֹשֶׁה וְעַד רַבִּי, לֹא מָצִינוּ תּוֹרָה וּגְדֻלָּה בְּמָקוֹם אֶחָד. וְלָא? וְהָא הָוָה יְהוֹשֻׁעַ. הָוָה אֶלְעָזָר! וְהָא הָוָה פִּינְחָס? הָוָה זְקֵנִים! וְהָא הָוָה שְׁמוּאֵל? הָוָה נָח נַפְשֵׁיהּ? כּוּלְהוּ שְׁנֵי קָאָמְרִינָן! וְהָא הָוָה דָּוִד? הָוָה עִירָא הַיָּאִירִי! וְהָא נָח נַפְשֵׁיהּ? כּוּלְהוּ שְׁנֵי בָּעֵינָן! הָא הָוָה שְׁלֹמֹה? הָוָה שִׁמְעִי בֶּן גֵּרָא! וְהָא קָטְלֵיהּ? כּוּלְהוּ שְׁנֵי קָאָמְרִינָן! הָא הָוָה חִזְקִיָּה? הָוָה שֶׁבְנָא! הָא אִיקְּטִיל? כּוּלְהוּ שְׁנֵי קָאָמְרִינָן! וְהָא הָוָה עֶזְרָא? הָוָה נְחֶמְיָה בֶּן חֲכַלְיָה! אָמַר רַבִּי אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא: אַף אֲנִי אוֹמֵר: מִימוֹת רַבִּי וְעַד רַב אַשִׁי, לֹא מָצִינוּ תּוֹרָה וּגְדֻלָּה בְּמָקוֹם אֶחָד. וְלָא? וְהָא הָוָה הוּנָא בַּר נָתָן? שַׁאנִי הוּנָא בַּר נָתָן, דְּמֵיכַף הָוָה כַּייף לֵיהּ לְרַב אַשִׁי.

כו לו "וַיֹּאמֶר לַאֲשֶׁר עַל הַמֶּלְתָּחָה" וְגוֹ'. (מלכים ב י׳:כ״ב) מַאי 'מֶלְתָּחָה'? אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר יַעֲקֹב, [אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן]: דָּבָר הַנִּמְלָל וְנִמְתָּח.

כז לז מִשְׁנָה. אֵלּוּ דְּבָרִים אָמְרוּ מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם: כֹּהֵן קוֹרֵא רִאשׁוֹן וְאַחֲרָיו לֵוִי וְאַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. גְּמָרָא. מְנָא הַנֵּי מִילֵי? אָמַר רַב מַתְנָה: דְּאָמַר קְרָא: (דברים ל״א:ט׳) "וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת, וַיִּתְּנָהּ אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי". אַטוּ אֲנָן לָא יַדְעִינָן דְּכֹהֲנִים בְּנֵי לֵוִי נִינְהוּ? אֶלָּא, כֹּהֵן בְּרֵישָׁא וְהָדַר לֵוִי. [רַבִּי יִצְחָק נַפְחָא אָמַר: מֵהָכָא: (שם כא) "וְנִגְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי". אַטוּ אֲנָן לָא יַדְעִינָן דְּכֹהֲנִים בְּנֵי לֵוִי נִינְהוּ? אֶלָּא, כֹּהֵן בְּרֵישָׁא וְהָדַר לֵוִי. רַב אַשִׁי אָמַר: מֵהָכָא: (ד״ה א כג) "בְּנֵי עַמְרָם; אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה, וַיִּבָּדֵל אַהֲרֹן לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים'. רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא אָמַר מֵהָכָא: (ויקרא כא) 'וְקִדַּשְׁתּוֹ'; לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה].

כח תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: (שם) 'וְקִדַּשְׁתּוֹ', לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה; לִפְתֹּחַ רִאשׁוֹן, וּלְבָרֵךְ רִאשׁוֹן, וְלִטֹּל מָנָה יָפָה רִאשׁוֹן. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לְרַב יוֹסֵף: מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם? דְּאוֹרַיְתָא הִיא! אָמַר לֵיהּ: דְּאוֹרַיְתָא, וּמִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ נַמִּי מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם הִיא, דִּכְתִיב: (משלי ג׳:י״ז) "דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם, וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם"! אֶלָּא אָמַר אַבַּיֵי: לְכִדְמַר, דִּתְנָיָא: שְׁנַיִם, מַמְתִּינִין זֶה לָזֶה בַּקָּעָרָה, שְׁלֹשָׁה, אֵין מַמְתִּינִין. הַבּוֹצֵעַ הוּא פּוֹשֵׁט יָדוֹ תְּחִלָּה, [וְאִם בָּא לַחֲלֹק כָּבוֹד לְרַבּוֹ אוֹ לְמִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ, הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ].

כט לח [רַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ, מְעַיְּנֵי בְּסִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא בְּשַׁבְּתָא. וְהָא לֹא נִתָּן לִכָּתֵב? אֶלָּא כִּיוָן דְּלָא אֶפְשָׁר, (תהילים קי״ט:קכ״ו) "עֵת לַעֲשׂוֹת לַה' הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ" וְכוּ'. "אֵין כּוֹתְבִין" וְכוּ'. אִיתֵּיבֵיהּ: אַף הִיא עָשְׂתָה טַבְלָא שֶׁל זָהָב, שִׁפְרָשַׁת סוֹטָה כְּתוּבָה עָלֶיהָ. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: בְּאָלֶף בֵּית]. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי בְּנָאָה: הַתּוֹרָה, מְגִלָּה מְגִלָּה נִתְּנָה, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם מ) "אָז אָמַרְתִּי, הִנֵּה בָאתִי בִּמְגִלַּת סֵפֶר כָּתוּב עָלָי". רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אוֹמֵר: תּוֹרָה, חֲתוּמָה נִתְּנָה, שֶׁנֶּאֱמַר: (דברים ל״א:כ״ו) "לָקֹחַ אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה", וְאֵידָךְ נַמִּי, הָכְתִיב: 'לָקֹחַ'! הַהוּא לְבָתַר דְּאִדְבַּק. וְאֵידָךְ נַמִּי, הָכְתִיב: "בִּמְגִלַּת סֵפֶר כָּתוּב עָלָי"! הַהוּא, דְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ אִקְרֵי 'מְגִלָּה', דִּכְתִיב: (זכריה ה׳:ב׳) "וַיֹּאמֶר אֵלַי: מָה אַתָּה רֹאֶה? וָאֹמַר: אֲנִי רֹאֶה מְגִלָּה עָפָה". אִי נַמִּי לְכִדְרַבִּי לֵוִי, דְּאָמַר רַבִּי לֵוִי: שְׁמוֹנָה פְּרָשִׁיּוֹת נֶאֶמְרוּ בַּיּוֹם שֶׁהֻקַּם בּוֹ הַמִּשְׁכָּן, אֵלּוּ הֵן: פָּרָשַׁת כֹּהֲנִים, וּפָרָשַׁת לְוִיִּם, וּפָרָשַׁת טְמֵאִים, וּפָרָשַׁת שְׁלוּחַ טְמֵאִים, וּפָרָשַׁת אַחֲרֵי מוֹת, וּפָרָשַׁת שְׁתוּיֵי יַיִן, וּפָרָשַׁת נְרוֹת, וּפָרָשַׁת פָּרָה אֲדֻמָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: תּוֹרָה, רֻבָּהּ בִּכְתָב, וּמְעוּטָהּ עַל־פֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר: (הושע ח׳:י״ב) "אֶכְתָּב לוֹ רִבֵּי תוֹרָתִי, כְּמוֹ זָר נֶחְשָׁבוּ". וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: רֹב עַל־פֶּה, וּמְעוּט בִּכְתָב, שֶׁנֶּאֱמַר: (שמות ל״ד:כ״ז) "כִּי עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה". וְאֵידָךְ נַמִּי, הָכְתִיב: "אֶכְתָּב לוֹ רִבֵּי תוֹרָתִי"? הַהוּא, אַתְמוּהֵי קָא מִתַּמַּהּ: "אֶכְתָּב לוֹ רִבֵּי תוֹרָתִי? וַהֲלֹא כְּמוֹ זָר נֶחְשָׁבוּ"! וְאֵידָךְ נַמִּי, הָכְתִיב: "כִּי עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה"! הַהוּא, מְשׁוּם דְּתִקְּפִי לְמִיקְמְרִינְהוּ. דָּרַשׁ רַבִּי יְהוּדָה בַּר נַחְמָנִי, מְתוּרְגְּמָנֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, כְּתִיב: (שם) "כְּתָב לְךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה". וּכְתִיב: "כִּי עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה", הָא כֵּיצַד? דְּבָרִים שֶׁבִּכְתָב אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְאָמְרָם עַל־פֶּה, וּדְבָרִים שֶׁבְּעַל־פֶּה אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְאָמְרָם בִּכְתָב. [דְּבֵי] רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא: 'אֵלֶּה', אֵלֶּה אַתָּה כוֹתֵב, וְאִי אַתָּה כוֹתֵב הֲלָכוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא כָּרַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרִית עִם יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא בִּשְׁבִיל דְּבָרִים שֶׁבְּעַל־פֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר: (שמות ל״ד:כ״ז) "כִּי עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת יִשְׂרָאֵל".

ל לט [פִּסְקָא]. מְעָרְבִין בְּבֵית יָשָׁן מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. מַאי טַעְמָא? אִילֵימָא מִשּׁוּם כָּבוֹד? וְהָא הַהוּא שִׁפּוּרָא דַּהֲוָה מֵעִיקָּרָא בֵּי רַב יְהוּדָה, וְלִבְסוֹף בֵּי רַב יוֹסֵף, וְלִבְסוֹף בֵּי אַבַּיֵי, וְלִבְסוֹף בֵּי רָבָא! אֶלָּא מִשּׁוּם חֲשָׁדָא.

לא [פִּסְקָא. עָנִי הַמְנַקֵּף בְּרֹאשׁ הַזַּיִת, מַה שֶּׁתַּחְתָּיו גָּזֵל מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם]. תָּנָא: אִם לִקֵּט וְנָתַן בַּיָּד, הֲרֵי זֶה גָּזֵל גָּמוּר. רַב כַּהֲנָא הֲוָה קָאָזִיל לְהוּצָל, חֲזָיֵיהּ לְהַהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה שָׁדֵי אוּפֵּי וְקָא נַתְרָן תַּמְרֵי. אָזַל קָא מַנְקֵיט וְאָכִיל, אָמַר לֵיהּ: חָזֵי מַר, דְּבָיְדַאי שַׁדִּיתֵינְהוּ. אָמַר לֵיהּ: מֵאַתְרֵיהּ דְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה אַתָּה? קָרֵי עֲלֵיהּ: (משלי י׳:כ״ה) "וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם".

לב מ תָּנוּ רַבָּנָן: מְפָרְנְסִים עֲנִיֵּי גּוֹיִם עִם עֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל, וּמְבַקְּרִים חוֹלֵי גּוֹיִם עִם חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל, וְקוֹבְרִים מֵתֵי גּוֹיִם עִם מֵתֵי יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם.

לג [משנה. מַחֲזִיקִין יְדֵי גּוֹיִים בַּשְּׁבִיעִית, אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וְשׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָן מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. גְּמָרָא. רַב חִסְדָּא מַקְדִּים וְיָהִיב לְהוּ שְׁלָמָא. רַב כַּהֲנָא אָמַר לְהוּ: ״שְׁלָמָא לְמַר״].

לד מא רַב הוּנָא וְרַב חִסְדָּא חֲווּ יָתְבֵי, חָלִיף וְאָזִיל גְּנִיבָא. אָמַר לֵיהּ חַד לְחַבְרֵיהּ: נֵיקוּם מִקַּמֵּיהּ, דְּבַר אוֹרָיְתָא הוּא. אָמַר לֵיהּ: וּמִקַּמֵּי פַּלְגָאָה נֵיקוּם? אַדְּהָכִי אָתָא אֵייהוּ לְגַבַּיְיהוּ, אָמַר לְהוּ: ״שְׁלָמָא עֲלַיְיכוּ מַלְכֵי, שְׁלָמָא עֲלַיְיכוּ מַלְכֵי״. אָמְרוּ לֵיהּ: מְנָא לָךְ דְּרַבָּנָן אִיקְרֵי ׳מַלְכֵי׳? אָמַר לְהוּ: (משלי ח׳:ט״ו) ״בִּי מְלָכִים יִמְלֹכוּ״ וְגוֹ׳. אָמְרוּ לֵיהּ: וּמְנָא לָךְ דְּכַפְלִינָן שְׁלָמָא לְמַלְכֵי? אָמַר לְהוּ: דְּאָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: מִנַּיִן שֶׁכּוֹפְלִין שָׁלוֹם לְמֶלֶךְ? שֶׁנֶּאֱמַר: (ד״ה א יב) ״וְרוּחַ לָבְשָׁה אֶת עֲמָשַׂי רֹאשׁ הַשָּׁלִישִׁים, לְךָ דָוִיד וְעִמְּךָ בֶן יִשַׁי, שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָךְ״ וְגוֹ׳. אַמְרֵי לֵיהּ: לִיטְעוֹם מַר מִידִי, אָמַר לְהוּ: הָכִי אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: אָסוּר לוֹ לָאָדָם שֶׁיִּטְעֹם כְּלוּם, עַד שֶׁיִּתֵּן מַאֲכָל לִבְהֶמְתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: (דברים י״א:ט״ו) ״וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ״, וְהָדַר: ״וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ״.

פרק ו

א **גיטין פרק ו** - מב תַּנְיָא, אִיסִי בֶּן יְהוּדָה הָיָה מוֹנֶה שִׁבְחָן שֶׁל חֲכָמִים: רַבִּי מֵאִיר, חָכָם וְסוֹפֵר. רַבִּי יְהוּדָה, חָכָם לִכְשֶׁיִּרְצֶה. רַבִּי טַרְפוֹן, גַּל שֶׁל אֱגוֹזִים. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, חֲנוּת מְיֻזֶּנֶת. רַבִּי עֲקִיבָא, אוֹצָר בָּלוּם. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, קֻפַּת הָרוֹכְלִים. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, קֻפָּה שֶׁל בְּשָׂמִים. מִשְׁנַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב קַב וְנָקִי. רַבִּי יוֹסֵי, נְמוּקוֹ עִמּוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן, טוֹחֵן הַרְבֵּה וּמוֹצִיא קְמָעָא. תָּנָא: מְשַׁכֵּחַ קְמָעָא, וּמַה שֶּׁמּוֹצִיא, אֵינוֹ מוֹצִיא אֶלָּא סָבִין. וְכֵן אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְתַלְמִידָיו: בָּנַי, שְׁנוּ מִדּוֹתַי, שֶׁמִּדּוֹתַי, תְּרוּמוֹת מִתְּרוּמוֹת מִדּוֹתָיו שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא.

פרק ז

א **גיטין פרק ז** - מג רַב עַמְרָם חָסִידָא, כִּי הֲוָה מְצַעֲרִין לֵיהּ בֵּי רֵישׁ גָּלוּתָא, הֲוּו מַגְנוּ לֵיהּ אַתַּלְגָּא, לְמָחָר אָמְרוּ לֵיהּ: מַאי נִיתָּא לֵיהּ לְמַר דְּלֵיתוּ לֵיהּ? אָמַר: כָּל דַּאֲמִינָא לְהוּ, מֵיפַּךְ הָפְכוּ, אָמַר לְהוּ: בִּישָׁרָא סוּמְקָא אַגּוּמְרֵי, וְחַמְרָא מַרְקָא. אֲיָתֵי לֵיהּ אִינְהוּ בִּישָׁרָא שְׁמִינָא אַגּוּמְרֵי וְחַמְרָא חַיָּיא, שָׁמְעָא יַלְתָּא, וּמְעַיְלָא לֵיהּ לְבֵי מַסּוּתָא, וּמוּקְמָא לֵיהּ בְּמַיָּא דְּבֵי מַסּוּתָא, עַד דְּמִתְהַפְּכֵי מַיָּא דְּבֵי מַסּוּתָא וַהֲווּ דָּמָא, וְקָאֵי בִּישְׁרֵיהּ פְּשִׁיטֵי [פְּשִׁיטֵי]. רַב יוֹסֵף אִיעַסַּק בְּרֵחַיִם. רַב שֵׁשֶׁת מִיתְעַסֵּק בְּכִשּׁוּרֵי. אָמַר: גְּדוֹלָה מְלָאכָה, שֶׁמְּחַמֶּמֶת אֶת בְּעָלֶיהָ. אָמַר לֵיהּ רֵישׁ גָּלוּתָא לְרַב שֵׁשֶׁת: מַאי טַעְמָא לָא סָעִיד מַר גַּבָּן? אָמַר לֵיהּ: דְּלָא מַצְלוּ עַבְדֵי, דַּחֲשִׁידֵי אַאֵיבָר מִן הַחַי. אָמַר לֵיהּ: מִי יֵימַר? אָמַר לֵיהּ: הַשְׁתָּא מַחֲוֵינָא לָךְ. אָמַר לֵיהּ לְשַׁמְעֵיהּ: זִיל גְּנוֹב, אַיְתִי לִי חֲדָא כַּרְעָא מֵחַיּוּתָא, אַיְתִי לֵיהּ. אָמַר לְהוּ: אַהַדְמוּ לִי הַדְמֵי דְּחַיּוּתָא, אַיְתוּ תְּלַת כַּרְעֵי, אוֹתִיבוּ קַמֵּיהּ. אָמַר לְהוּ: הָא, בַּעֲלַת שָׁלֹשׁ רַגְלַיִם הֲוָאי? פָּסוּק, אַיְתוּ חֲדָא מֵעָלְמָא, אוֹתִיבוּ קַמֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ לְשַׁמְעֵיהּ: אוֹתִיבִי נַמִּי לְהַךְ דִּידָךְ, אוֹתִיבָהּ, אָמַר לְהוּ: הַאי, בַּת חָמֵשׁ רַגְלַיִם הֲוָאי? אָמַר לֵיהּ: אִי הָכִי לִיעַבְדוּ קַמֵּיהּ דְּמַר וְלִיכוֹל. אָמַר לֵיהּ: לְחַיֵּי. קְרִיבוּ תַּבָּא קָמַיְיהוּ, אַיְתוּ קַמֵּיהּ בִּישְׁרָא, אוֹתִיבוּ קַמֵּיהּ (דיסתנא) [ריסְתְּנָא] דְּחַנְקָא חֲמָתָא. גַּשְׁשֵׁיהּ וְשַׁקְלָה, כָּרְכָה בְּסוּדְרֵיהּ. לְבָתַר דְּאָכִיל. אָמְרִי לֵיהּ: אִיגְנִיב לָן כַּפָּא דְּכַסְפָּא. בַּהֲדֵי דְּקָא מְעַיְנֵי וְאָתוּ, אַשְׁכְּחוּהָ דְּכָרוּכָה בְּסוּדְרֵיהּ. (אמר) [אָמְרֵי] לֵיהּ: חָזֵי מַר דְּלָא מֵיכַל קָא בָּעֵי, אֶלָּא לְצָעוּרָן. אָמַר לְהוּ: אֲנָא מֵיכַל אֲכָלִי, וְטַעֲמֵי בֵּיהּ טַעְמָא דְּחִיוָרָא. אָמְרִי לֵיהּ: חִיוָרָא, לָא עָבִיד לָן הָאִידָנָא. אָמַר לְהוּ: בִּדְקוּ בְּדוּכְתֵּיהּ, דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: אוּכְמָא בְּחִיוָרָא, וְחִיוָרָא בְּאוּכְמָא, לָקוּתָא הִיא, בָּדוּק, אַשְׁכְּחוּהוּ. כִּי קָא נָפִיק, כָּרוּ לֵיהּ בִּירָא, וְשָׁדוּ לֵיהּ צִיפֵּיתָא עִילּוֹיֵיהּ. וַאֲמְרִי לֵיהּ: לֵיתֵי מַר לִינַח. נָחַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא מֵאֲחוֹרֵיהּ, אָמַר לֵיהּ לִינּוֹקֵיהּ: פְּסוֹק לִי פְּסוּקֵיךְ! אָמַר לֵיהּ: (שמואל ב ב׳:כ״א) ״נְטֵה לְךָ עַל יְמִינְךָ אוֹ עַל שְׂמֹאלֶךָ״. אָמַר לֵיהּ לְשַׁמְעֵיהּ: מַאי קָא חָזֵית? אָמַר לֵיהּ: צִיפֵּיתָא דְּשַׁדְיָא. אָמַר לֵיהּ: הָדַר מִינָּהּ! לְבָתַר דְּנָפַק, אָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא: מְנָא הֲוָה יָדַע מַר? אָמַר לֵיהּ: חָדָא, דְּנָחַר לִי מַר. וְעוֹד, דְּפָסִיק לִי יְנוּקָא פְּסוּקָא, וְעוֹד, דַּחֲשִׁידֵי עַבְדֵי דְּלָא מַצְלוּ.

ב מד ״עָשִׂיתִי לִי שָׁרִים וְשָׁרוֹת וְתַעֲנוּגוֹת בְּנֵי הָאָדָם, שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת״. (קהלת ב׳:ח׳) ״שָׁרִים וְשָׁרוֹת״, אֵלּוּ מִינֵי זְמָר. ״וְתַעֲנוּגוֹת בְּנֵי הָאָדָם״, אֵלּוּ בְּרֵכוֹת וּמֶרְחֲצָאוֹת. ״שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת״, הָכָא תַּרְגִּימוּ שֵׁידָה וְשֵׁידָתִין. בְּמַעֲרָבָא אַמְרֵי: שִׁידְתָא. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מִינֵי שֵׁדִים הָיוּ בְּשִׁיחִין, וְשִׁידָה עַצְמָהּ, אֵינִי יוֹדֵעַ מָה הִיא. אָמַר מַר: הָכָא תַּרְגִּימוּ: ״שִׁידָה וְשֵׁידָתִין״. שִׁידָה וְשֵׁידָתִין, לְמַאי אִיבָּעֵי לֵיהּ? דִּכְתִיב: (מלכים א ו׳:ו׳-ז׳) ״וְהַבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ, אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה״ וְגוֹ׳. אָמַר לְהוּ לְרַבָּנָן: הֵיכִי אִיעֲבִיד? (אמר) [אָמְרֵי] לֵיהּ: אִיכָּא שָׁמִירָא דְּאַיְתִי מֹשֶׁה לְאַבְנֵי אֵפוֹד. אָמַר לְהוּ: הֵיכִי אִשְׁתַּכַּח? אָמְרֵי לֵיהּ: אַיְתִי שִׁידָה וְשֵׁידָתִין, כַּבְשִׁינְהוּ אַהַדָּדֵי, אֶפְשָׁר דְּיַדְעִי וּמְגַלּוּ לָךְ. אַיְתִי שִׁידָה וְשֵׁידָתִין, כַּבְשִׁינְהוּ אַהַדָּדֵי, אָמְרִי: אֲנַן לָא יַדְעִינַן, דִּילְמָא אַשְׁמְעֵי מַלְכָּא דְּשֵׁידֵי יָדַע. אָמַר לְהוּ: הֵיכָא אִיתֵיהּ? אָמְרֵי לֵיהּ: אִיתֵיהּ בְּטוּרָא פָּלָן. כָּרְיָא לֵיהּ בִּירָא וּמַלְיָא לֵיהּ מַיָּא וּמִכַּסְיָא בְּטִינְרָא וַחֲתִימָא בְּגוּשְׁפַּנְקִיהּ, וְכָל יוֹמָא סָלִיק לְרִקְיָעָא, וְגָמַר מְתִיבְתָּא דְּרָקִיעָא, וְנָחִית לְאַרְעָא וְגָמַר מְתִיבְתָּא דְּאַרְעָא, וְאַתֵּי סָיֵיר לֵיהּ לְגוּשְׁפַּנְקֵיהּ, וּמְגַלֵּי לֵיהּ וְשָׁתֵי וּמְכַסֵּי לֵיהּ וְחָתִים לֵיהּ וְאָזִיל.

ג מה שַׁדְּרֵיהּ (ליה) לִבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע, יָהִיב לֵיהּ שׁוֹשִׁילְתָּא, דְּחָקִיק עֲלָהּ שֵׁם, וְעִיזְקָתָא, דְּחָקִיק עֲלָהּ שֵׁם, וּגְבָבֵי דְּעַמְרָא וְזִיקֵי דְּחַמְרָא. אָזַל כָּרָא בִּירָא מִתַּתָּאֵי, וְשַׁפִּינְהוּ לְמַיָּא, וְסַתְמִינְהוּ בִּגְבָבֵי דְּעַמְרָא, וְכָרָא בִּירָא מֵעִילָּאֵי וְשַׁפְכִינְהוּ לְחַמְרָא, וְטַמִּינְהוּ. סָלִיק יָתִיב בְּאִילָנָא, כִּי אָתָא, סַיְּרֵיהּ לְגוּשְׁפַּנְקָא, גַּלְּייֵהּ, אַשְׁכְּחֵיהּ חַמְרָא. אָמַר: כְּתִיב: (משלי כ׳:א׳) ״לֵץ, חַיַּין הֹמֶה שֵׁכָר, וְכָל שֹׁגֶה בּוֹ לֹא יֶחְכָּם״. וּכְתִיב: (הושע ד׳:י״א) ״זְנוּת וְיַיִן וְתִירוֹשׁ יִקַּח לֵב״, לָא אִשְׁתְּיִי. כִּי צָחֵילָא סַגְיָא לֵיהּ, אִישְׁתְּיִי, רָוְא וְגָנָא. נָחִית, אָתָא, שָׁדָא בֵּיהּ שׁוֹשִׁילְתָּא, סַתְּמֵיהּ. כִּי אִיתְּעַר, הֲוָה קָא מִיפַּרְזֶל. אָמַר לֵיהּ: שְׁמָא דְּמָרָךְ עֲלָךְ. כִּי נָקִיט לֵיהּ וְאָתָא, מָטָא דִּיקְלָא, חַף בֵּיהּ, שַׁדְרֵיהּ. מָטָא לְבֵיתָא, שַׁדְרֵיהּ. מָטָא גַּבֵּי כּוּבָּא דְּהַהִיא אַרְמַלְתָּא, נַפְקָא (היאי) חַנָּנָא לֵיהּ, כָּפָא לְקוֹמְתֵיהּ מִינֵּיהּ, אִיתְּבַר בֵּיהּ גַּרְמָא. אָמַר: הֵינוּ דִּכְתִיב: (משלי כ״ה:ט״ו) ״וְלָשׁוֹן רַכָּה תִּשְׁבָּר גֶּרֶם״. חָזָא סַמְיָא דַּהֲוָה קָא טָעֵי בְּאוֹרְחָא, אַסְּקֵיהּ לְאוֹרְחֵיהּ. חָזָא רַוְיָא דַּהֲוָה קָא טָעֵי בְּאוֹרְחָא, אַסְּקֵיהּ לְאוֹרְחֵיהּ. חָזָא חֲדָוְתָא דַּהֲוָה קָא מְחַדְּדֵי לָהּ, בָּכָה. שַׁמְעֵיהּ לְהַהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה קָאָמַר לֵיהּ לְאוּשְׁכָּפָא: עָבִיד לִי מְסָאנֵי לְשֵׁב שְׁנֵי, אַחִיךְ. חָזָא הַהוּא קַסְמָא דַּהֲוָה קָסִים, אַחִיךְ. כִּי מָטָא לְהָתָם, לָא עַיְּלוּהּ לְגַבֵּיהּ דִּשְׁלֹמֹה עַד תְּלָתָא יוֹמֵי. יוֹמָא קַמָּא אָמַר לְהוּ: אַמַּאי לָא קָא בָּעֵי לִי מַלְכָּא לְגַבֵּיהּ? אָמְרוּ לֵיהּ: אַנְסֵיהּ מִשְׁתֵּיהּ, שָׁקַל לְבֵינְתָּא אוֹתִיב אַחֲבְרְתֵּהּ. אַתּוּ אָמְרוּ לֵיהּ לִשְׁלֹמֹה, אָמַר לְהוּ: הָכִי אָמַר לְכוּ: הָדַר אַשְׁקְיוּהָ. לְמָחָר אָמַר לְהוּ: וְאַמַּאי לָא קָא בָּעֵי לִי מַלְכָּא לְגַבֵּיהּ? אָמְרוּ לֵיהּ אַנְסֵיהּ מֵיכְלָא. שָׁקַל לְבֵינְתָּא מֵחֲבְרְתֵּהּ אוֹתְבָהּ אַאַרְעָא, אַתּוּ אָמְרוּ לֵיהּ לִשְׁלֹמֹה, אָמַר לְהוּ: הָכִי אָמַר לְכוּ: נְגוּדוּ מִינֵּיהּ מֵיכְלֵיהּ. לְסוֹף תְּלָתָא יוֹמֵי עַיֵּיל לְקַמֵּיהּ, שָׁקַל קַנְיָא וּמְשַׁח אַרְבָּעָה גַּרְמֵידֵי, וְשָׁדָא קַמֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ: מִכְּדֵי, כִּי מַיִית הַהוּא גַּבְרָא, לֵית לֵיהּ בַּהֲדֵין עָלְמָא אֶלָּא אַרְבָּעָה גַּרְמֵידֵי, הַשְׁתָּא כְּבַשְׁתֵּיהּ לְכוּלֵּי עָלְמָא, וְלָא שָׁבַעְתָּ עַד דִּכְבַשְׁתָּן נַמֵּי לְדִידֵי? אָמַר לֵיהּ: לָא קָא בָּעֵינָא מִינָּךְ מִידֵי, בָּעֵינָא דְּאֵיכְּנֵיהּ לְבֵית־הַמִּקְדָּשׁ, וְקָא מִיבָּעֵי לִי שָׁמִירָא. אָמַר לֵיהּ: לְדִידִי לָא מָסַר לִי, לְשָׁרָא דְּיַמָּא מְסִירָא לֵיהּ, וְלָא יָהִיב לֵיהּ אֶלָּא לְתַרְנְגוֹלָא־בְּרָא, דְּמְהֵימָן לֵיהּ אַשְׁבּוּעָתֵיהּ. וּמַאי עָבִיד בֵּיהּ? מַמְטֵי לֵיהּ לְטוּרֵי דְּלִית בְּהוּ יִשּׁוּב, וּמָנַח לְהוּ אַשִׁינָא דְּטוּרָא, וּפָקַע טוּרָא, וּמְנָקֵיט מַיְתֵי בִּיזְרָנֵי דְּאִילָנָא, וְשָׁדֵי הָתָם, וַהֲוֵי יְשׁוּב. וְהֵינוּ דִּמְתַרְגְּמִינַן: ׳נַגַּר טוּרָא׳. בְּדָקוּ קִינָא דְּתַרְנְגוֹלָא־בְּרָא דְּאִית לֵיהּ בְּנֵי, וְחַפְּיוּהָ לְקִינֵיהּ זוּגֵיתָא חִינְרְתֵּי, כִּי אָתָא בָּעֵי לְמֵיעַל וְלָא מָצֵי, אָזַל אַיְתֵי שָׁמִירָא, וְאוֹתְבֵיהּ עִילּוּיֵהּ, רָמָא בֵּיהּ קָלָא, שַׁדְרֵיהּ, שַׁקְלֵיהּ, אָזַל חָנַק נַפְשֵׁיהּ אַשְׁבּוּעָתֵיהּ.

ד מו אָמַר לֵיהּ בְּנָיָהוּ: מַאי טַעְמָא, כִּי חָזֵיתֵיהּ לְהַהוּא סַמְיָא דַּהֲוָה קָא טָעֵי בְּאוֹרְחָא, אַסֵּיקְתֵּיהּ לְאוֹרְחֵיהּ? אָמַר לֵיהּ: מַכְרְזֵי עֲלֵיהּ בִּרְקִיעָא, דְּצַדִּיק גָּמוּר הוּא, וּמַאן דְּעָבִיד לֵיהּ נַיְחּ נַפְשֵׁיהּ, זָכֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וּמַאי טַעְמָא כִּי חָזֵיתֵיהּ לְהַהוּא רַוְיָא דְּקָא טָעֵי בְּאוֹרְחָא, אַסֵּיקְתֵּיהּ לְאוֹרְחֵיהּ? אָמַר לֵיהּ: מַכְרְזֵי עֲלֵיהּ בִּרְקִיעָא, דְּרָשָׁע גָּמוּר הוּא, וְעָבְדִי לֵיהּ נַיְחּ נַפְשֵׁיהּ כִּי הֵיכִי דְּלֵיכְלֵיהּ לְעָלְמָא. מַאי טַעְמָא כִּי חָזֵיתֵיהּ לְהַהוּא חֶדְוָתָא, בָּכִית? אָמַר לֵיהּ: בָּעֵי מֵימַת גַּבְרָא בִּגּוֹ תְּלָתִין יוֹמִין, וּבַעְיָא מִינְטַר לְיָבֵם קָטָן תְּלֵיסַר שְׁנִין. מַאי טַעְמָא כִּי שְׁמַעְתֵּיהּ לְהַהוּא גַּבְרָא דְּאָמַר לֵיהּ לְאוּשְׁכָּפָא: עָבִיד לִי מְסָאנֵי לְשֵׁבַע שְׁנִין, אַחִיכְתְּ? אָמַר לֵיהּ: הַהוּא, שִׁבְעָה יוֹמָא לֵית לֵיהּ, מְסָאנֵי לִשְׁבַע שְׁנִין בָּעֵי? מַאי טַעְמָא כִּי חָזֵיתֵיהּ לְהַהוּא קַסְמָא דַּהֲוָה קָסִים, אַחִיכְתְּ? אָמַר לֵיהּ: דַּהֲוָה יָתִיב אַבֵּי גַּזָּא דְּמַלְכָּא, לֵיקְסוֹם מַאי דְּאֵיכָּא תּוּתֵיהּ. תַּרְחֵיהּ גַּבֵּיהּ עַד דְּבַנְיֵיהּ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. יוֹמָא חַד הֲוָה קָאֵי לְחוּדֵיהּ, אָמַר לֵיהּ: כְּתִיב: (במדבר כ״ד:ח׳) ״כְּתוֹעֲפֹת רְאֵם לוֹ״. וְאָמְרִינַן: ׳כְּתוֹעֲפֹת׳, אֵלּוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת. ׳רְאֵם׳, אֵלּוּ הַשֵּׁדִים. מַאי רְבוּתַיְכוּ מִינָּאי וְהַב לִי עִיזְקָתָךְ וַאֲחִוי לָךְ רְבוּתָאֵי, שַׁקְלֵיהּ לְשׁוֹשִׁילְתָּא מִינֵּיהּ, וְיָהַב לֵיהּ עִיזְקָתָא. בַּלְּעֵיהּ, אוֹתְבֵיהּ לְחַד גַּפֵּיהּ בְּרִקִיעָא וּלְחַד גַּפֵּיהּ בְּאַרְעָא. פַּתְקֵיהּ אַרְבַּע מְאָה פַּרְסֵי, עַל הַהִיא שַׁעְתָּא אָמַר שְׁלֹמֹה: (קהלת א׳:ג׳) ״מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמֹל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ״. (שם ב) וּכְתִיב: (כי זה) [״וְזֶה הָיָה] חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי״. מַאי (כי זה) [׳וְזֶה׳?] רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר: מַקְלוֹ וְחַד אָמַר: גּוּפְנוֹ. הָיָה מְחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים, כָּל הֵיכָא דְּמָטֵי, אָמַר: (שם א) ״אֲנִי קֹהֶלֶת הָיִיתִי מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלָיִם״. כִּי מָטָא גַּבֵּי סַנְהֶדְרִין, אָמְרוּ רַבָּנָן: מִכְּדֵי, שׁוֹטֶה, בַּחֲדָא מִלְּתָא לָא סָרִיךְ, מַאי הַאי? אָמְרוּ לֵיהּ לְבָנָיָהוּ: קָא בָּעֵי לָךְ מַלְכָּא לְגַבֵּיהּ? אָמַר לְהוּ: לָא. שָׁלְחוּ לְהוּ לְמַלְכָּוָתָא: קָאתֵי מַלְכָּא לְגַבַּיְכוּ? שָׁלְחוּ לְהוּ: אֵין קָאתֵי. שָׁלְחוּ לְהוּ: בִּידְקָן בְּכַרְעֵיהּ. שָׁלְחוּ לְהוּ: בְּמוּקֵיהּ קָאתֵי, וְקָא תָּבַע לְהוּ בְּנִידּוּתַיְהוּ, וְקָא תָּבַע לָהּ נַמֵּי לְבַת־שֶׁבַע אִמֵּיהּ. אַתְיוּהָ לִשְׁלֹמֹה, וְהָבוּ לֵיהּ עִיזְקָתָא דְּחָקִיק עֲלֵיהּ שֵׁם, וְשׁוֹשִׁילְתָּא דְּחָקִיק עֲלֵיהּ שֵׁם. כִּי עַיֵּיל, חַזְיֵיהּ, פָּרַח, וַאֲפִילּוּ הָכִי הֲוָה לֵיהּ בִּיעָתוּתָא מִינֵּיהּ, וְהֵינוּ דִּכְתִיב: (שיר השירים ג׳:ז׳-ח׳) ״הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ, מִגִּבֹּרֵי יִשְׂרָאֵל, כֻּלָּם אֲחֲזֵי חֶרֶב מְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה, אִישׁ חַרְבּוֹ עַל יְרֵכוֹ מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת״.

ה רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר: מֶלֶךְ וְהֶדְיוֹט, וְחַד אָמַר: מֶלֶךְ וְהֶדְיוֹט וּמֶלֶךְ. [׳לִדְמָא דְּרֵישָׁא׳, לֵיתֵיהּ שׁוּרְבִינָא, וּבִינָא, וְאָסָא דָּרָא, וְזֵיתָא, וְחִילְפָא, וְחִילְפֵי דַּיְמָא, וְיַבְּלָא, וְלִישְׁלוּקִינְהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, וְלִינְטוֹל תִּלַּת מְאָה כַּפֵּי אַהֲאִי גִּיסָּא דְּרֵישָׁא וּתְלַת מְאָה כַּפֵּי אַהֲאִי גִּיסָּא דְּרֵישָׁא. וְאִי לָא, לֵיתֵי וַרְדָּא חִיוָרָא דְּקָאֵי בְּחַד דָּרָא, וְלִישְׁלְקֵיהּ, וְלִינְטוֹל שִׁיתִּין כַּפֵּי אַהֲאִי גִּיסָּא דְּרֵישָׁא וְשִׁיתִּין כַּפֵּי אַהֲאִי גִּיסָּא דְּרֵישָׁא. ׳לְצַלִּיחְתָּא׳, לֵיתֵי תַּרְנְגוֹלָא בְּרָא וְלִישְׁחְטֵיהּ בְּזוּזָא חִיוָרָא אַהֲהוּא גִּיסָּא דְּכַיֵּיב לֵיהּ, וְנִזְדַּהַר מִדְּמֵיהּ, דְּלָא לִסַּמְיְנְהוּ לְעֵינֵיהּ, וְלִיתְלֵייהּ בְּסִיפָּא דְּבָבָא, דְּכִי עַיֵּל חַיְיךְ בֵּיהּ, וְכִי נָפֵיק חַיְיךְ בֵּיהּ. ׳לִבְרוּקְתִי׳, לֵיתֵי עַקְרָבָא דְּשַׁב חוּמְרֵי, וּנְיַבְּשֵׁיהּ בְּטוּלָא, וְנִישְׁחוֹק תַּרְתֵּי מַנְתָּא כּוּחְלָא וַחֲדָא מַנְתָּא מִינֵּיהּ, וּלִימְלֵי תְּלָתָא מִכְחְלֵי בְּהַאי עֵינָא וּתְלָתָא מִכְחְלֵי בְּהַאי עֵינָא, טְפֵי לָא לִימְלֵי, דְּאִי לָא, פָּקַע עֵינֵיהּ. ׳לְשַׁבְרִירֵי דְּלִילְיָא׳, נֵיתֵי שׁוּדְרָא בַּרְקָא, וְנֵיסַר חֲדָא כַּרְעָא מִינֵּיהּ וַחֲדָא כַּרְעָא מִכַּלְבָּא, וְנִיטְרְפוּ יְנוּקֵי חַסְפָּא אַבַּתְרֵיהּ, וְלֵימְרוּ לֵיהּ: אָסָא כַּלְבָּא, אַכְסָא תַּרְנְגוֹלָא. וְלִיגְבֵּי שֵׁב אוּמְצֵי מִשְׁבְעָה בָּתֵּי, וְלִיתְבִינְהוּ נִיהֲלֵיהּ בְּצִינּוֹרָא דְּדָשָׁא וְנִיכְלִינְהוּ בְּקִלְקוּלֵי דְּמָתָא. בָּתַר הָכִי לִפְשׁוֹט שׁוּדְרָא

בַּרְקָא וְנֵימְרוּ הָכִי: שַׁבְרִירֵי דִּפְלוֹנֵי בַּר פְּלוֹנֵיתָא, שַׁבְקִינוּהָ לִפְלוֹנֵי בַּר פְּלוֹנֵיתָא, וְלִיחֲרוּ לְכַלְבָּא בְּבָבִיתָא דְּעֵינֵיהּ. ׳לְשַׁבְרִירֵי דִּימָמָא׳, לֵיתֵי שִׁבְעָא סוּמְקֵי מְגַוָּא דְּחַיּוּתָא, וְנִיטְווֹנְהוּ אַסַּסְפָּא דְּאוּמְנָא, וְלֵיתֵיב אִיהוּ מִגַּוָּאֵי וְאִינִישׁ אַחֲרִינָא מֵאִבָּרָאֵי, וְנֵימָא לֵיהּ: עַוְרָא הַב לִי דְּאֵיכוּל. וְנֵימָא לֵיהּ הַאֵיךְ: פְּתִיחָא, סַב אֵיכוּל, וּבָתַר דְּאָכֵיל, לִיתְבְּרֵיהּ לְחַסְפָּא, דְּאִי לָא, הַדְרֵי עִילּוּיֵהּ. ׳לָדָמָא דְּאָתֵי מִנְּחִירָא׳, לֵיתֵי גַּבְרָא כֹּהֵן דִּשְׁמֵיהּ לֵוִי, וְלִיכְתּוֹב לֵיהּ: ׳לֵוִי׳ לְמַפְרֵעַ. וְאִי לָא, לֵיתֵי אִינִישׁ מֵעָלְמָא, וְנִיכְתּוֹב לֵיהּ: ׳אֲנָא פַּפִּי שִׁילָא בַּר סוּמְקֵי׳ לְמַפְרֵעַ. וְאִי לָא, נִיכְתּוֹב לֵיהּ הָכִי: טַעַם דְּלִי בְּמֵי כֶּסֶף, טַעַם דְּלִי בְּמֵי פְּגָם. וְאִי לָא, לֵיתֵי עִיקָּרָא דְּאַסְפַּסְתָּא וְאַשְׁלָא דְּפוּרְיָא עַתִּיקָא וְקוּרְטַסָּא וּמוֹרִיקֵי וְסוּמְקָא דְּלוּלִיבָא, וְנִקְלִינְהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, וְלֵיתֵי גַּבְרָא דְּעַמָּרָא, וְנִיגְדּוֹל תַּרְתֵּי פְּתִילְתָּא, וְלִטְמִישׁ בְּחַלָּא וּנְיגַדְבֵּל בְּקִיטְמָא חֲדַיִן, וְנֵיתֵיב בִּנְחִירֵיהּ. וְאִי לָא, לֵיחֲזֵי אַמַּת הַמַּיִם דְּאַזְלָת מִמְּזָרַח כְּלַפֵּי מַעֲרָב, וְנִפְסַע וְנֵיקוּם חַד כַּרְעָא לְהַאי גִּיסָא וְחַד כַּרְעָא לְהַאי גִּיסָא, וְנִישְׁקוֹל טִינָא בְּיָדֵיהּ דְּיַמִּינָא מִתּוּתֵי כַּרְעָא דִּשְׂמָאלֵיהּ, וּבְיָדֵיהּ דִּשְׂמָאלֵיהּ מִתּוּתֵי כַּרְעָא דְּיַמִּינֵיהּ, וְנִיגְדּוֹל תַּרְתֵּי פְּתִילְתָּא דְּעַמָּרָא וְנִיטְמִישׁ בְּטִינָא, וְנֵיתֵיב בִּנְחִירֵיהּ. וְאִי לָא, לֵיתֵיב תּוּתֵי מַרְזְבָא, וְנֵיתוּ מַיָּא וְלִישְׁדֵי עֲלֵיהּ, וְלֵימְרוּ: כִּי הֵיכִי דְּפַסְקֵי הַנֵּי מַיָּא, לִיפְסוֹק דְּמֵיהּ דִּפְלַנְיָא בַּר פְּלָנְיָתָא. לָדָמָא דְּאָתֵי מִפּוּמָא, בַּדְקִינָן לֵיהּ בְּגִילָּא דְּחִיטְתָּא, אִי טָרִיךְ, מֵרָאָה קָאָתֵי וְאִית לָהּ תַּקָּנְתָּא. וְאִי לָא, מִכַּבְדָא קָאָתֵי וְלֵית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא. אָמַר לֵיהּ רַב אַמֵּי לְרַב אַשִׁי: וְהָאַנָן, אִיפְכָּא תְּנַן? נִשַּׁל הַכָּבֵד וְלֹא נִשְׁתַּיֵּר הֵימֶנָּה כְּלוּם. הָרְאָה שֶׁנִּקְּבָה אוֹ שֶׁחָסְרָה. אָמַר לֵיהּ: כֵּיוָן דְּמִפּוּמֵיהּ קָאָתֵי, אֵימַר: אִיתְמוּחֵי אִיתְמַח. אָמַר מַר: אִי מֵרָאָה קָאָתֵי אִית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא, מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ? לֵיתֵי שִׁבְעָה כּוּנֵי מִפֵּירְמָא דְּסִילְקָא וְשִׁבְעָה כּוּנֵי פִּירְמָא דְּכַרְתֵּי וַחֲמִשָּׁה כּוּנֵי פְּרִידָא וּתְלָתָא כּוּנֵי דְּטַלַּפְחֵי וְכוּנְּא דְּכַמּוּנָא וְכוּנָּא דְּחַבְלֵי, וּכְנֶגְדָּן כַּנָּתָא פְּטִירְתָּא, וְלִיבְשִׁיל וְלֵיכוּל, וְלִשְׁתֵּי אַבַּתְרֵיהּ שִׁיכְרָא חֲרִיפָא דְּטֵבֵת. ׳לְכָכָא׳, אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: לֵיתֵי תּוּמָא יְחִידָאָה וְנֵימְרְסֵיהּ בְּמִישְׁחָא וּמִילְחָא וְנָתֵבֵיהּ אַטּוּפְרָאֵי דְּאַלְיוֹנָא דְּהַהוּא גִּיסָא דְּכַיֵּיב לֵיהּ, וּנְהָדַר לֵיהּ גְּדָנָפָא דְּלִישָׁא, וְנִיזְדַּהַר לְבִישְׁרֵיהּ, דְּקָשֵׁי לְחִינְרָא. ׳לְחִינְכֵי׳, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: חוּמְתִּי כִּי מַמְרוּ וְעִיקָּרָא דְּחוּמְתִּי עָדִיף מִמַּמְרוּ, וְנִינְקוֹט בְּפוּמֵיהּ, הַנֵּי, לְאוֹקוּמֵי! לְבִשּׁוּלֵי, לֵיתֵי פָּארֵי דְּרִישׁ נַפָּיָא וּטְלַפְחֵי בְּעַפָּרֵיהוּ וְשׁוּבְלִילְתָּא וְחוּמַרְתָּא דְּכִשּׁוּתָא, וְנִינְקוֹט כְּאַמְגּוּזָא בְּפוּמֵיהּ. ׳לְאִיפְּתּוּחֵי׳ לִינַפַּח לֵיהּ חַבְרֵיהּ תַּחֲלֵי חִיוָּרְתָּא בְּגִילָּא דְּחִיטְתָּא. ׳לְאַסּוּקֵי׳, לֵיתֵי עַפְרָא מִטּוֹלָא דְּבֵית הַכִּסֵּא וְנֵיגְבּוֹל בְּדוּבְשָׁא וְנֵיכוֹל, דְּמַעֲלֵי לֵיהּ. ׳לְבַרְסָם׳, לֵיתֵי כִּי פִּיסְתְּקָא דְּנִישְׁדּוּר וְכִי אַמְגּוּזָא דְּחֶלְבְּנִיתָא דּוּבְשָׁנִיתָא, וּמְלֵי תַּרְוָודָא דּוּבְשָׁא חִיוָּרָא, וּמְלֵי נַטְלָא בַּת מְחוֹזָא חַמְרָא נְקִידָא, וְנִישְׁלוֹקִינְהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, וְכִי בַּשּׁוּל נַשְׁדּוּר, בָּשִׁיל לֵיהּ כּוּלֵיהּ. וְאִי לָא, לֵיתֵי רְבִיעָתָא דְּחַלְבָא דְּעִיזָא חִיוָּרְתִּי, וְנִיטַיְּפֵיהּ אַתִּלַת קְלָחֵי כְּרָבָא, וְנִיבְחְשֵׁיהּ בְּגַוָּזָא דְּמַרְמְהִין, וְכִי בָּשׁוּל גַּוָּזָא בְּמַרְמְהִין, בָּשִׁיל לֵיהּ כּוּלֵיהּ. וְאִי לָא, לֵיתֵי נָפְקֵי דְּכַלְבָּא חִיוָּרָא, וְנִיגְבּוֹל בְּנַטְפָא, וְכַמָּה דְּאָפְשָׁר, נָפְקָא לָא נֵיכוּל, דְּמִפְרִיק. ׳לְגִירָא׳, לֵיתֵי גִּירָא דְּלִילָתָא וְנִיפְכֵּיהּ וְנִשְׁדֵּי מַיָּא עִלּוּיֵהּ, וְנִשְׁתֵּי. וְאִי לָא, לֵיתֵי מִמַּיָּא דְּאִישְׁתֵּי מִינַיְהוּ כַּלְבָּא בְּלֵילְיָא, וְנִיזְדַּהַר מִגִּילּוּיָא. ׳לְגִילּוּיֵי׳, אַנְפְּקָא דְּחַמְרָא חַיֵּי. ׳לְמוּרְסָא׳, אַנְפְּקָא דְּחַמְרָא בְּאָהֳלָא תּוֹלָאנָא. ׳לְפִירְחָא דְּלִיבָּא׳, לֵיתֵי תְּלַת בְּרוֹשְׁיָתָא דְּשַׁעֲרֵי, וְנִשְׁטַרִינְהוּ בְּכַמְכָּא דְּלָא עָבַר עִילּוּיֵהּ אַרְבְּעִין יוֹמִין וְנֵיכוֹל וְנִשְׁתֵּי אַבַּתְרֵיהוּ חַמְרָא מַרְקָא. אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּיפְתִּי לְרַבִינָא: וְכָל־שֶׁכֵּן דְּפָרַח לִיבֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ: אֲנָא לִיוּקְרָא דְּלִיבָּא אֲמָרִי. ׳לְפִירְחָא דְּלִיבָּא׳, לֵיתֵי תְּלַת בְּרוֹשְׁיָתָא דְּחִשֵּׁי וְנִישְׁטַרִינְהוּ בְּדוּבְשָׁא וְנֵיכוֹל, וְנִישְׁתֵּי אַבַּתְרֵיהוּ חַמְרָא חַיָּיא. ׳לְצַרְחָא דְּלִיבָּא׳, לֵיתֵי תְּלַת בֵּיעֵי נִינְיָא וּבֵיעָתָא דְּכַמּוּנָא וּבֵיעָתָא דְּשׁוּמְשִׁימֵי וְלֵיכוֹל. ׳לְכָאֵב מֵעֵי׳, לֵיתֵי תְּלַת מְאָה פִּלְפְּלֵי אֲרִיכְתָּא, וְכָל יוֹמָא נְשָׁתֵי מְאָה מִינַיְהוּ בְּחַמְרָא. רַבִּין דְּמִן נָרַשׁ עָבַד לָהּ לִבְרָתֵיהּ דְּרַב אַשִׁי מְאָה וַחֲמִישִׁין מֵהָנֵי דִּידָן וְאִתְסְיָא. ׳לְכִירְצָא׳, אַנְפְּקָא דְּחַמְרָא בְּאַטָרְפָא דְּעַרְאָה. ׳לְכִירְצָא חִיוָּרָא׳, לֵיתֵי בִּיזְרָא גַּלְגִּילָא וְנִיצַיְּרֵיהּ בְּשִׁיסְתָּג וְנִתַּיְרֵיהּ בְּמַיָּא, וְנִשְׁתֵּיהּ וְנִזְדַּהַר מִבֵּינְתָּא, דְּאִי לָא, מְנַקְּבָא לָהּ לְמֵעַיְנֵיהּ. לְמֵיסַר, סִיסִין רְטִיבָא בְּמַיָּא. לְמִישְׁרָא, יַבִּישְׁתָּא בְּמַיָּא, וְסִימָנָךְ: אִיצָא רְטִיבָא דְּסָכַר נַהֲרָא. ׳לְטַחְלָא׳, לֵיתֵי שֵׁב בִּינֵי דְּמַיָּא וּנְיַיבְּשִׁינְהוּ בְּטוּלָא, וְכָל יוֹמָא נִישְׁתֵּי תַּרְתֵּי וּתְלָתָא בְּחַמְרָא. וְאִי לָא, לֵיתֵי טַחְלָא דְּצַפַּרְתָּא דְּלָא אִיפְּתַח, וְנִטַּחְנָא בְּתַנּוּרָא וְנוּקֵי לַהֲדֵיהּ, וְנֵימָא: כִּי הֵיכִי דְּיַבֵּישׁ הַאי טַחְלָא נְתַיֵּבֵשׁ טַחְלָא דִּפְלוֹנֵי בַּר פְּלוֹנֵיתָא. וְאִי לָא, נִיטַחֵיהּ בֵּינֵי אוּרְבֵּי דְּבֵיתָא חַדְתָּא, וְנֵימָא הָכִי. וְאִי לָא, לִיבְקֵי שִׁכְבָּא דְּשָׁכִיב בְּשִׁבְתָּא, וְנִישְׁקְלֵיהּ לְיַדֵיהּ וְנוֹתְבָהּ אַטַּחְלֵיהּ, וְנֵימָא: כִּי הֵיכִי דְּיַבֵּישׁ הָא יָדָא, נְיַבֵּשׁ טַחְלָא דִּפְלוֹנֵי בַּר פְּלוֹנֵיתָא. וְאִי לָא, נֵיתֵי בִּינֵיתָה, וְנִיטַוְּיֵהּ בֵּי נַפְחָא. וְנִיכְלֵיהּ בְּמַיָּא דְּבֵי נַפְחָא וְנִישְׁתֵּי מִמַּיָּא דְּבֵי נַפְחָא. הַהִיא עִיזָא דַּהֲוָת שַׁתְיָא מַיָּא דְּבֵי נַפְחָא, אִישְׁתַּחִיט וְלָא אִישְׁתַּכַּח לָהּ טַחְלָא. וְאִי לָא, לִיפְתַּח חֲבִיתָא דְּחַמְרָא לִשְׁמֵיהּ. אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אַשִׁי: אִי אִית לֵיהּ חֲבִיתָא דְּחַמְרָא, לָא אַתֵּי לְקַמֵּיהּ דְּמַר, אֶלָּא מַרְגֵּל בְּפַת שַׁחֲרִית, דְּמַעֲלָיָא לְכוּלֵי גּוּפֵיהּ. ׳לְרוּשְׁחָתָא׳, לֵיתֵי אַקִּיקֵי וְאֵילְוָוא וְאִסְפִּירְקָא וּמַרְתְּכָא וְחוּמַרְתָּא דְּפִילוֹן וְשִׁיאָפָא דְּחַמִּימְתָּא, וְנִינְקֵט בְּשַׁחֲקֵי דְּכִיתְנָא בְּקִיטָא, וְדַעֲמַר־גּוּפְנָא בְּסִיתְוָא. וְאִי לָא, לִישְׁתֵּי שִׁיכְרָא מַרְקָא. ׳לְשִׁיגְרוֹנָא׳, לֵיתֵי פַּתְיָא דְּמוּנֵי וְנִיגַּנְדְּרֵיהּ שִׁיתִּין זִימְנֵי אַהָא מְטַחְתֵּיהּ, וְשִׁיתִּין זִימְנֵי אַהָא מְטַחְתֵּיהּ. ׳לְצָמִירְתָּא׳, נֵיתֵי תְּלַת נִיטּוֹפֵיתָא מִישְׁחָא דְּכוּפְרָא, וּתְלַת נִיטּוֹפֵיתָא אִיצָרָא דְּכַרְתֵּי, וּתְלַת נִיטּוֹפֵיתָא דְּחַמְרָא נְקִידָא, וְלִישְׁדֵי לֵיהּ לְאִישׁ בָּאַמָּה, וּלְאִשָּׁה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. וְאִי לָא, לֵיתֵי אוּנָא דְּזֵיקָא, וְלִיתְלֵי לֵיהּ לְאִישׁ בָּאַמָּה, וּלְאִשָּׁה בַּדַּדִּין. וְאִי לָא, לֵיתֵי חוּטָא דְּזָהוֹרֵיתָא דְּשַׁדְתֵּיהּ דּוּמָה בַּת דּוּמָה, וְלִיתְלֵי לֵיהּ לְאִישׁ בָּאַמָּה וּלְאִשָּׁה בַּדַּדִּין. וְאִי לָא, לֵיתֵי כְּנָּה דְּזָכָר וּנְקֵבָה, וְלִיתְלֵי לֵיהּ לְאִישׁ בָּאַמָּה וּלְאִשָּׁה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, וְכִי מַשְׁתֵּין, נַשְׁתֵּין אַסִיסְנָא בְּצִינּוֹרָא דְּדָשָׁא, וּנְעַיֵּין בְּחוּמַרְתָּא דְּנָפְקָא מִינֵיהּ, דְּמַעֲלָיָא לְכוּלְהוּ צִימְרָא. ׳לְצִימְרָא־בְּרָא׳, לֵיתֵי תְּלָתָא גְּרִיבֵי סוּפְלֵי וּתְלָתָא גְּרִיבֵי אַטְרַךְ אִדְרָא, וְנִישְׁלוֹקִינְהוּ כָּל חַד לְחוּדֵיהּ, וְלֵיתֵיב בֵּינַיְהוּ, וְלִתְבִינְהוּ בְּתַרְתֵּי מַשִׁיכְלֵי, וְנֵיתֵי פְּתוֹרָא וְנָנַח עִילּוּיֵהּ, וְנֵיקוּם מֵעִילּוּי הַאי, וְלוֹתֵיב עִילּוּי הַאי, וּמֵעִילּוּי הַאי, עַד דְּנִיסַק בֵּיהּ הַבְלָא, וְלִסְחֵי מִנַּיְהוּ. וְכִי שָׁתֵי, מַמַּיָּא דְּאִדְרָא לִישְׁתֵּי, מִמַּיָּא דְּסוּפְלֵי לָא לִישְׁתֵּי,

מִשּׁוּם דְּמִיעַקְרִי. ״לְצִימְרָא גַּוְנָא״, לֵיתֵי שְׁבַע בּוּנֵי דְּסִילְקָא, מִשֵּׁב מֵשָּׁארֵי וְנִישְׁלוּקִינְהוּ בְּעַפְרַיְהוּ וְנִיכּוּל, וְנִישְׁתֵּי אַטְרַף אִדְרָא בְּשִׁיכְרָא אוֹ עִנְבֵי תְּאֵלָא בְּמַיִם. ״לַחֲזָזִיתָא״, לֵיתֵי שֵׁב חִיטֵּי אַרְזַנְיָתָא, וְנִיקְלִינְהוּ אֲמָרָא חַדְתָּא, וְנָפֵיק מִשְׁחֵי מִינַיְהוּ וְנִישּׁוּף. רַב שִׁימִי בַּר אַשִׁי עָבִיד לֵיהּ לְהַהוּא גּוּי לְדָבָר אַחֵר וְאִיתְּסִי.

ו אָמַר שְׁמוּאֵל: הַאי מַאן דְּמָחוּ לֵיהּ בַּאֲלוּנְכִי דְּסַרְסָאֵי, מִיחְיָא לָא חַיֵּי, אַדְּהָכִי וְהָכִי נִיסְּפוּ לֵיהּ בִּשְׁרָא שְׁמִינָא אַגּוּמְרֵי וְחַמְרָא חֲיָא, אֶפְשָׁר דְּחַיֵּי פּוּרְתָּא וּמְפָקִיד אַבֵּיתֵיהּ. אָמַר רַב אִידִי בַּר אַבִּין: הַאי מַאן דְּבָלַע זִיבּוּרָא, מִחְיָא לָא חַיֵּי, אַדְּהָכִי וְהָכִי נַשְׁקֵיהּ רְבִיעִיתָא דְּחַלָּא שַׁמְזָג, אֶפְשָׁר דְּחַיֵּי פּוּרְתָּא וּמְפָקִיד לְבֵיתֵיהּ]. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: אָכַל בְּשַׂר שׁוֹר בְּלֶפֶת, וְלָן בַּלְבָנָה בְּלֵילֵי אַרְבָּעָה עָשָׂר אוֹ חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּתִקּוּפַת תַּמּוּז, אֲחָזָתוּ אֲחִילּוּ. תָּנָא: וְהַמְמַלֵּא כְּרֵסוֹ מִכָּל דָּבָר, אֲחָזָתוּ אֲחִילּוּ. אָמַר רַב פָּפָּא: אֲפִלּוּ מִתַּמְרֵי. פְּשִׁיטָא? סָלְקָא דַּעְתָּךְ, הוֹאִיל וְאָמַר מַר: תַּמְרֵי, מַשְׁבְּעָן וּמְשַׁחְנָן וּמְשַׁלְשְׁלָן וּמְאַשְׁרָן וְלָא מְפַנְּקָן, אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לָן! מַאי ״אֲחִילּוּ״? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אֵשׁ שֶׁל עֲצָמוֹת. מַאי אֵשׁ שֶׁל עֲצָמוֹת? [אָמַר אַבַּיֵי]: אֵשׁ גַּרְמֵי. [מַאי אֲסוּתֵיהּ? אָמַר אַבַּיֵי: אָמְרָה לִי אֵם: כּוּלְּהוּ שַׁקְּיֵנִי, תְּלָתָא וְשִׁבְעָא וּתְרֵיסָר. וְהַאי, עַד דְּמִתְסֵי! כּוּלְּהוּ שַׁקְּיֵנִי אַלִיבָּא רֵיקָנָא. וְהַאי, בְּתַר דְּאָכַל וְשָׁתֵי וְעַיֵּיל לְבֵית הַכִּסֵּא וְנָפֵיק וּמַשֵּׁי יָדֵיהּ, וּמֵיתוּ לֵיהּ בּוּנָא דִּשְׁתִּיתָא דִּטְלַפְחֵי וּבוּנָא דְּחַמְרָא עַתִּיקָא, וְנִיגַּבְּלִינְהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, וְנִיכּוּל וְנִיכְרוֹךְ בִּסְדִינֵיהּ וְנִיגְּנֵיהּ, וְלֵיכָּא דְּנוּקְמֵיהּ עַד דְּקָאֵי מִנַּפְשֵׁיהּ. וְכִי קָאֵי, לִישְׁקְלֵיהּ לִסְדִינֵיהּ מִינֵיהּ, וְאִי לָא, הָדַר עִילּוֹוֵיהּ]. אָמַר לֵיהּ אַלְיָהוּ לְרַבִּי נָתָן: אֶכֹל שְׁלִישׁ וּשְׁתֵּה שְׁלִישׁ וְהַנַּח שְׁלִישׁ, לְכְשֶׁתִּכְעַס, תַּעֲמֹד עַל מְלוּאֲךָ. תָּנֵי רַבִּי חִיָּא: הָרוֹצֶה שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי חֲלִי מֵעַיִם, יְהֵא רָגִיל בְּטִבּוּל קַיִץ וְחֹרֶף. סְעוּדָתְךָ שֶׁהֲנָאָתְךָ מְמֻנָּה, מְשׁוֹךְ יָדְךָ הֵימֶנָּה, וְאַל תַּשְׁהֶה עַצְמְךָ בְּשָׁעָה שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לִנְקֵבֶיךָ. [אָמַר מַר עוּקְבָא: הַאי מַאן דְּשָׁתֵי טִילְיָא חִיוָּרָא, אֲחָזָתוּ וִיתָק. אָמַר רַב חִסְדָּא: שִׁיתִּין מִינֵי חַמְרָא הָווּ, מְעַלְיָא דְּכוּלְּהוּ, סוּמְקָא רֵיחְתָּנָא, גְּרִיעָא דְּכוּלְּהוּ, טִילְיָא חִיוָּרָא. אָמַר רַב יְהוּדָה: הַאי מַאן דְּיָתֵיב בְּצַפְרָנֵי נִיסָן גַּבֵּי נוּרָא, וְשַׁיֵּיף מִשְׁחָא, וְנָפֵיק וְיָתֵיב בִּשְׁמְשָׁא, אֲחָזָתוּ וִיתָק. תָּנוּ רַבָּנָן: הִקִּיז דַּם וְשִׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ, הַוָּיִן לוֹ בָּנִים וִיתָקִין. הִקִּיזוּ שְׁנֵיהֶם וְשִׁמְּשׁוּ, הַוָּיִן לָהֶן בָּנִים בַּעֲלֵי רַאֲתָן. אָמַר רַב פָּפָּא: לָא אֲמָרַן, אֶלָּא דְּלָא טָעִים מִידֵי, אֲבָל טָעִים מִידֵי, לֵית לָן בָּהּ. אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: בָּא מִן הַדֶּרֶךְ וְשִׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ,*) הַוָּיִן לוֹ בָּנִים וִיתָקִין. תָּנוּ רַבָּנָן: הַבָּא מִבֵּית הַכִּסֵּא, אַל יְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ עַד שֶׁיִּשְׁהֶה שִׁעוּר חֲצִי מִיל, מִפְּנֵי שֶׁשֵּׁד בֵּית הַכִּסֵּא מְלֵוֶּה עִמּוֹ. וְאִם שִׁמֵּשׁ, הַוָּיִן לוֹ בָּנִים נְכִפִּים. תָּנוּ רַבָּנָן: הַמְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ מְעֻמָּד, אוֹחֲזָתוּ עֲוִירִת, מְיֻשָּׁב, אוֹחֲזָתוּ דְּלִדְרֵיָא. הִיא מִלְּמַעְלָה וְהוּא מִלְּמַטָּה, אוֹחֲזָתוּ דְּלִדְרֵיָא. מַאי ״דְּלִדְרֵיָא״? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: סַם דְּלִדְרֵיָא, דַּרְדָּרָא. מַאי ״דַּרְדָּרָא״? אָמַר אַבַּיֵי: מוֹרִיקָא דְּחוֹחֵי. רַב פָּפָּא אָלִיס וּבָלַע לֵיהּ. רַב פַּפִּי אָלִיס וְשָׁדֵי לֵיהּ. אָמַר אַבַּיֵי: מִי שֶׁאֵינוֹ בָּקִי בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ, לֵיתֵי שִׁלְשָׁה קְפִיזֵי קוּרְטְמֵי דְּחוֹחֵי, וְנִידּוֹקִינְהוּ וְנִישְׁלְקִינְהוּ בְּחַמְרָא, וְנִישְׁתֵּי. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֵן הֵן הֶחֱזִירוּנִי לְנַעֲרוּתִי].

ז מז שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מַכְחִישִׁין כֹּחוֹ שֶׁל אָדָם, וְאֵלּוּ הֵן: פַּחַד, דֶּרֶךְ וְעָוֹן. ״פַּחַד״, דִּכְתִיב: (תהילים ל״ח:י״א) ״לִבִּי סְחָרְחַר, עֲזָבַנִי כֹּחִי״. ״דֶּרֶךְ״, דִּכְתִיב: (שם קב) ״עִנָּה בַדֶּרֶךְ כֹּחִי, קִצַּר יָמָי״. ״עָוֹן״ דִּכְתִיב: (שם לא) ״כָּשַׁל בַּעֲוֹנִי כֹּחִי״. שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים (מתישין) [מַתִּיזִין] גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם, וְאֵלּוּ הֵן: אָכַל מְעֻמָּד, וְשָׁתָה מְעֻמָּד, וְשִׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ מְעֻמָּד. חֲמִשָּׁה, קְרוֹבִים לְמִיתָה יוֹתֵר מִן הַחַיִּים, וְאֵלּוּ הֵן: אָכַל וְעָמַד, שָׁתָה וְעָמַד, הִקִּיז דָּם וְעָמַד, יָשַׁן וְעָמַד, שִׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ וְעָמַד. שִׁשָּׁה, הָעוֹשֶׂה אוֹתָן מִיָּד מֵת, וְאֵלּוּ הֵן: הַבָּא בַּדֶּרֶךְ וְנִתְיַגֵּעַ, הִקִּיז דָּם וְנִכְנַס לְבֵית הַמֶּרְחָץ וְשָׁתָה וְנִשְׁתַּכֵּר וְיָשַׁן עַל גַּבֵּי קַרְקַע וְשִׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְהוּא שֶׁעָשָׂאן כְּסִדְרָן. אָמַר אַבַּיֵי: כְּסִדְרָן, מֵת, שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן, חָלִישׁ. אִינִי?! וְהָא מְעוּבֶּרֶת עָבְדָה לֵיהּ לְעַבְדָּה תְּלַת מִינַיְהוּ וּמֵית? הַהוּא, כָּחוּשׁ הֲוָה. שְׁמוֹנָה, רֻבָּן קֶשֶׁה וּמְעוּטָן יָפֶה, וְאֵלּוּ הֵן: דֶּרֶךְ וְדֶרֶךְ אֶרֶץ, עֹשֶׁר וּמְלָאכָה. יַיִן וְשֵׁנָה, חַמִּין וְהַקָּזַת דָּם. שְׁמוֹנָה, מְמַעֲטִין אֶת הַזֶּרַע, וְאֵלּוּ הֵן: הַמֶּלַח וְהָרָעָב וְהַנְּתֶק, בְּכִיָּה, וְשֵׁנָה עַל גַּבֵּי קַרְקַע, וְגַרְגְּרָנִיּוֹת, וְכִשּׁוּת שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ, וְהַקָּזַת דָּם לְמַטָּה כִּפְלַיִם. תָּנָא: כְּשֵׁם שֶׁקָּשֶׁה לְמַטָּה כִּפְלַיִם, כָּךְ יָפֶה לְמַעְלָה כִּפְלַיִם. אָמַר רַב פָּפָּא: לְמַטָּה, לְמַטָּה מִן הַבֵּיצִים. לְמַעְלָה, לְמַעְלָה מִן הַבֵּיצִים. וְכִשּׁוּת שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ, תָּנָא: כְּשֵׁם שֶׁקָּשֶׁה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ, כָּךְ יָפֶה בִּזְמַנָּהּ. אָמַר רַב פָּפָּא: זְמַנָּהּ, תַּמּוּז, שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ, טֵבֵת. יוֹמֵי נִיסָן וְיוֹמֵי תִּשְׁרֵי, לָא מְעַלְיָא וְלָא קָשְׁיָא.

פרק ח

א **גיטין פרק ח** - אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חַנָּה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי אִלְּעַאי: בּוֹא וּרְאֵה שֶׁלֹּא כַּדּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים, דּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים. דּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים מַכְנִיסִין פֵּרוֹתֵיהֶן דֶּרֶךְ טַרְקְסְמוֹן, כְּדֵי לְחַיְּבָן בְּמַעֲשֵׂר. דּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים מַכְנִיסִין פֵּרוֹתֵיהֶן דֶּרֶךְ גַּגּוֹת, וְדֶרֶךְ קַרְפִּיפוֹת, כְּדֵי לְפוֹטְרָן מִן הַמַּעֲשֵׂר.

פרק ט

א **גיטין פרק ט** - אַתְקִין רַב יְהוּדָה בִּשְׁטַר זְבִינֵי דְּעַבְדֵי: עַבְדָּא דְּנָן, מֵצָדָק לְעָבְדוּ, וּפָטִיר וְעָטִיר מִן חֲרוּרֵי, וּמִן עֲלוּלֵי, וּמִן עֲרוּרֵי מַלְכָּא וּמַלְכָתָא, וְרָשׁוּם דְּאִינִישׁ לָא אִית עֲלוֹהִי, וּמְנַקֵּה מִכָּל מוּם וּמִן שְׁחִין, דְּנָפֵיק עַד טַצָּהַר, חָדָת וְעַתִּיק. מַאי אֲסוּתֵיהּ? אָמַר אַבַּיֵי: גִּינְבָּרָא וּמַרְתְּכָא וְכַבְּרִיתָא וְחַלָּא דְּחַמְרָא וּמִשְׁחָא דְּזֵיתָא (ונפטא) [וְנַפְטְפִיק] חִיוָּרָא, וְשַׁיְּפֵי לֵיהּ בְּגַדָּפָא דְּאַוָּזָא.

ב מח אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לֹא חָרְבָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁעָבְדוּ בָּהּ שִׁבְעָה בָּתֵּי דִינִין עֲבוֹדָה זָרָה, וְאֵלּוּ הֵן: יָרְבְעָם בֶּן נְבָט, וּבַעְשָׁא בֶּן אֲחִיָּה, וְאַחְאָב בֶּן עָמְרִי, וְיֵהוּא בֶּן נִמְשִׁי, וּפֶקַח בֶּן רְמַלְיָהוּ, וּמְנַחֵם בֶּן גָּדִי, וְהוֹשֵׁעַ בֶּן אֵלָה, שֶׁנֶּאֱמַר: (ירמיה טו) "אוּמְלְלָה יֹלֶדֶת הַשִּׁבְעָה, נָפְחָה נַפְשָׁהּ, בָּא שִׁמְשָׁהּ בְּעֹד יוֹמָם בּוֹשָׁה וְחָפְרָה". אָמַר רַב אַמִּי: מַאי קְרָאָה? (דברים ד) "כִּי תוֹלִיד בָּנִים וּבְנֵי בָנִים". אָמְרוּ לֵיהּ רַב כַּהֲנָא וְרַב אַסִי לְרַב: כְּתִיב בֵּיהּ בְּהוֹשֵׁעַ בֶּן אֵלָה: (מ"ב יז) "וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי ה', רַק לֹא כְּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל", וּכְתִיב: (שם) "עָלָיו עָלָה שַׁלְמַנְאֶסֶר" וְגוֹ'. אָמַר לְהוּ: אוֹתָן פַּרְדְּסִיאוֹת שֶׁהוֹשִׁיב יָרָבְעָם עַל הַדְּרָכִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲלוּ יִשְׂרָאֵל לָרֶגֶל, בָּא הוֹשֵׁעַ וּבִטְלָן, וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא עָלוּ יִשְׂרָאֵל לָרֶגֶל. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אוֹתָן שָׁנִים שֶׁלֹּא עָלוּ יִשְׂרָאֵל לָרֶגֶל, יֵלְכוּ בַּשִּׁבְיָה. אָמַר רַב חִסְדָּא, אָמַר מַר עוּקְבָא, וְאַמְרֵי לָהּ, אָמַר רַב חִסְדָּא, [אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה]: דְּרִישׁ מְרֵימַר: מַאי דִּכְתִיב: (דניאל ט) "וַיִּשְׁקֹד ה' עַל הָרָעָה וַיְבִיאֶהָ עָלֵינוּ, כִּי צַדִּיק ה' אֱלֹהֵינוּ", מְשׁוּם דְּ"צַדִּיק ה' אֱלֹהֵינוּ", "וַיִּשְׁקֹד ה' עַל הָרָעָה וַיְבִיאֶהָ עָלֵינוּ"? אֶלָּא, צָדְקָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִגְלָה גָּלוּת צְרִיקֶיהָ, וַעֲדַיִן גָּלוּת יְכָנְיָה קַיֶּמֶת, דִּכְתִיב בֵּיהּ בִּגָלוּת יְכָנְיָה: (מ"ב כד) "וְהֶחָרֵשׁ וְהַמַּסְגֵּר אֶלֶף", 'חָרֵשׁ', שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁפּוֹתְחִין נַעֲשׂוּ הַכֹּל כְּחֵרְשִׁין. 'מַסְגֵּר', כֵּיוָן שֶׁסּוֹגְרִין, שׁוּב אֵינָן פּוֹתְחִין, וְכַמָּה? 'אֶלֶף'. עוֹלָא אָמַר: שֶׁהִקְדִּים שְׁתֵּי שָׁנִים (דברים ד) לְ'וְנוֹשַׁנְתֶּם'. אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: שְׁמַע מִינָּהּ, 'מְהֵרָה' דְּמָרֵי עָלְמָא, תְּמַנְיָא מֵאָה וַחֲמִישִׁין וְתַרְתֵּי הוּא.

ג מט תַּנְיָא. הָיָה רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: כָּל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא אַגּוֹרִיאוֹת שֶׁל גּוֹיִים, אַף עַל פִּי שֶׁדִּינֵיהֶם כְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל, אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְהַזְקֵק לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: (שמות כ"א:א') "וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם", 'לִפְנֵיהֶם' וְלֹא לִפְנֵי גּוֹיִים. דָּבָר אַחֵר: 'לִפְנֵיהֶם' וְלֹא לִפְנֵי הֶדְיוֹטוֹת.

ד אָכְלָה בַּשּׁוּק, גִּרְגְּרָה בַּשּׁוּק, הֵנִיקָה בַּשּׁוּק, בְּכֻלָּן רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: תֵּצֵא. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: עַד שֶׁיִּשָּׁאוּ וְיִתְּנוּ בָּהּ מִוְּרוֹת בַּלְּבָנָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: אִם כֵּן, לֹא הִנַּחְתָּ בַּת לְאַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁיּוֹשֶׁבֶת תַּחַת בַּעְלָהּ? וְהַתּוֹרָה אָמְרָה: (דברים כ"ד:א') "כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר", וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר: (שם יט) "עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דָּבָר", מַה לְּהַלָּן דָּבָר בָּרוּר, אַף כָּאן דָּבָר בָּרוּר.

ה [מִשְׁנָה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֹא יְגָרֵשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן מָצָא בָהּ דְּבַר עֶרְוָה, שֶׁנֶּאֱמַר: (דברים כ"ד:א') "כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר". וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֲפִלּוּ הִקְדִּיחָה תַּבְשִׁילוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר"]. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֲפִלּוּ מָצָא אַחֶרֶת נָאָה הֵימֶנָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם) "וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו". [גְּמָרָא]. בְּמַאי קָמִיפְלְגִי? בִּדְרֵישׁ לָקִישׁ, דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: 'כִּי', מְשַׁמֵּשׁ בְּאַרְבַּע לְשׁוֹנוֹת; אִי, דִּילְמָא, אֶלָּא, דְּהָא. בֵּית שַׁמַּאי סָבְרֵי: ["וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו] כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר", דְּהָא מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר, וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: "כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר", אֲפִילּוּ מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר. [אָמַר לֵיהּ רַב מְשַׁרְשִׁיָא לְרָבָא: אִם לִבּוֹ לְגָרְשָׁהּ, וְהִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחְתָּיו וּמְשַׁמַּשְׁתּוֹ, מַהוּ? קָרֵי עָלֵיהּ: (משלי ג':כ"ט) "אַל תַּחְרֹשׁ עַל רֵעֲךָ רָעָה וְהוּא יוֹשֵׁב לָבֶטַח אִתָּךְ"].

ו נ תַּנְיָא, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁהַדְּעוֹת בְּמַאֲכָל, כָּךְ דֵּעוֹת בְּנָשִׁים. יֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁזִּבּוּב נוֹפֵל לְתוֹךְ כּוֹסוֹ, וְזוֹרְקוֹ, וְאֵינוֹ שׁוֹתֶהוּ. וְזוֹ הִיא מִדַּת פַּפּוֹס בֶּן יְהוּדָה שֶׁהָיָה נוֹעֵל בִּפְנֵי אִשְׁתּוֹ וְיוֹצֵא. וְיֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁזִּבּוּב נוֹפֵל לְתוֹךְ כּוֹסוֹ, וְזוֹרְקוֹ, וְשׁוֹתֶהוּ, וְזוֹ הִיא מִדַּת כָּל אָדָם, שֶׁמְּדַבֶּרֶת עִם אַחֶיהָ וּקְרוֹבֶיהָ וּמַנִּיחָה. וְיֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁזִּבּוּב נוֹפֵל לְתוֹךְ תַּמְחוּי, מוֹצְצוֹ וְאוֹכְלוֹ, וְזוֹ הִיא מִדַּת אָדָם רַע, שֶׁרוֹאֶה אֶת אִשְׁתּוֹ אגתגר יוֹצֵאת וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ, וְטוֹוָה בַּשּׁוּק, וּפְרוּמָה מִשָּׁנֵי צְדָדֶיהָ וְרוֹחֶצֶת עִם בְּנֵי אָדָם. "עִם בְּנֵי אָדָם" סַלְקָא דַּעְתָּךְ? אֶלָּא, בְּמָקוֹם שֶׁבְּנֵי אָדָם רוֹחֲצִין. זוֹ, מִצְוָה מִן הַתּוֹרָה לְגָרְשָׁהּ! שֶׁנֶּאֱמַר: (דברים כ"ד:ב') "כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְגוֹ' וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ, וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר", הַכָּתוּב קָרָאוֹ 'אַחֵר', לוֹמַר: שֶׁאֵין זֶה בֶּן זוּגוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן, זֶה הוֹצִיא רְשָׁעָה מִבֵּיתוֹ וְזֶה הִכְנִיס רְשָׁעָה לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. זָכָה שֵׁנִי, שִׁלְּחָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם) "וּשְׁנָאָהּ הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן" וְגוֹ'. וְאִם לָאו: קוֹבְרַתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם) "אוֹ כִּי יָמוּת הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן", כְּדַאי הוּא בְּמִיתָה, שֶׁזֶּה הוֹצִיא רְשָׁעָה מִבֵּיתוֹ, וְזֶה הִכְנִיס רְשָׁעָה לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. (מלאכי ב':ט"ז) "כִּי שָׂנֵא שַׁלַּח". רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם שְׂנֵאתָהּ, שַׁלַּח. רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: שָׂנְאוּי הַמְשַׁלֵּחַ. וְלָא פְּלִיגִי, הָא, בְּזוּוג רִאשׁוֹן, הָא, בְּזוּוג שֵׁנִי. דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כָּל הַמְגָרֵשׁ אִשְׁתּוֹ רִאשׁוֹנָה, אֲפִלּוּ מִזְבֵּחַ מוֹרִיד עָלָיו דְּמָעוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם) "וְזֹאת שֵׁנִית תַּעֲשׂוּ, כַּסּוֹת דִּמְעָה אֶת מִזְבַּח ה' בְּכִי וַאֲנָקָה מֵאֵין עוֹד פְּנוֹת אֶל הַמִּנְחָה וְלָקַחַת רָצוֹן מִיֶּדְכֶם, וַאֲמַרְתֶּם: עַל מָה? עַל כִּי ה' הֵעִיד בֵּינְךָ וּבֵין אֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ, אֲשֶׁר אַתָּה בָּגַדְתָּה בָּהּ וְהִיא חֲבֶרְתְּךָ וְאֵשֶׁת בְּרִיתֶךָ".

ז סַלְקָא לָהּ מַסֶּכֶת גִּטִּין